

Matkalla musikaaliin

Musiikkiteatteriproduktion koe-esiintymisen
monet vaiheet hakijan näkökulmasta

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Musikin koulutusohjelma
Musiikkiteatteri
Opinnäytetyö
Kevät 2016
Samuli Kakko, Konsta Reuter

Lahden ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma

KAKKO, SAMULI
REUTER, KONSTA:

Matkalla musikaaliin
Musiikkiteatteriproduktion koe-
esiintymisen monet vaiheet hakijan
näkökulmasta

Musiikkiteatterilinjan opinnäytetyö, 48 sivua, 2 liitesivua

Kevät 2016

TIIVISTELMÄ

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan hakijan näkökulmasta suomalaisia teattereiden koe-esiintymisten käytäntöjä ja osa-alueita erityisesti musikaaliproduktioiden yhteydessä. Sähköpostihaastattelujen ja kirjallisuuden pohjalta olemme selvittäneet erilaisia käytäntöjä ja mieltymyksiä muun muassa siitä, miten koe-esiintymiseen eli auditionsiin on syytä valmistautua, millainen hakemus kannattaa lähettää ja kuinka itse audition-päivänä olisi hyvä toimia. Lisäksi keräsimme audition-raatiin kuuluneilta pitkän linjan ammattilaisilta tietoa ja kokemuksia siitä, kuinka hakija voi onnistua koe-esiintymisessään, ja millä keinoin tämä voi tehdä vaikutuksen raatiin ja tulla valituksi produktion.

Asiasanat: koe-esiintyminen, audition, musikaali, musiikkiteatteri, teatteri, työllistyminen, laulukoe, tanssikoe

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Music

KAKKO, SAMULI
REUTER, KONSTA

The Road to Being in a Musical
Audition process for a musical theatre
production from the perspective of
the applicant

Bachelor's Thesis in Music Theatre 48 pages, 2 pages of appendices

Spring 2016

ABSTRACT

The thesis examines the audition conventions of Finnish theatres from the viewpoint of the applicant, focusing especially on musical productions. Data was acquired via interviews and literary research to assess the different practices and preferences on how to prepare for an auditions, what the application should be like, and what to take into consideration on the day of the audition. In addition, information was gathered in consideration of the perspective of the person evaluating the audition. This was done by interviewing established professionals, who provided viewpoints on how to succeed and make a good impact in the auditions - thus getting chosen for the production.

Key Words: audition, musical, music theatre, musical theatre, theatre, singing audition, dancing audition

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Samulin tarina	1
1.2	Konstan tarina	2
1.3	Työskentelytavat	2
1.4	Sanasto	3
2	TIETO AUDITIONISTA	6
2.1	Milloin vierailevia esiintyjä tarvitaan ja haetaan auditionilla?	6
2.2	Sosiaalinen media	6
2.3	Muita käytäntöjä audicioneista ilmoitettaessa	7
2.4	Teattereiden kokemuksia castingistä	8
2.5	Erityyppisiä audicioneita	9
3	ENSIASKELEET KOHTI KOE-ESIINTYMISTÄ	12
3.1	Hakemus	12
3.2	Ansioluettelo	13
3.3	Hakemuksen liitteet	15
3.3.1	Kuvamateriaali	15
3.3.2	Äänitteet	16
3.3.3	Showreel	16
4	ENNEN AUDITIONIA	17
4.1	Tulevan teoksen aikakausi ja tyyli sekä kappaleen valitseminen	17
4.2	Nuotit	18
4.3	Audition-kansio	19
4.4	Harjoittelu ja valmistautuminen	20
4.4.1	Psyykinen valmistautuminen	22
5	AUDITION-TILAISUUS	24
5.1	Audition-etiketti	24
5.1.1	Pukeutuminen	26
5.2	Esiintymisjännitys	27
5.2.1	Kokemuksia jännittämisestä	28
5.3	Musiikki ja laulu	29
5.3.1	Instrumenttien hallinta	31

5.4	Tanssilliset ja liikunnalliset tehtävät	32
5.4.1	Lattianpoikki- eli "diagonaali"-tehtävät	33
5.4.2	Koreografiaosio	34
5.4.3	Improvisaatiokierros	36
5.5	Näyttelijäntyö	37
6	AUDITIONIN JÄLKEEN	39
6.1	Mahdollinen callback	39
6.2	Reagoiminen omaan suoritukseen ja palautteeseen	40
6.3	Kieltävä vastaus	41
6.4	Myönteinen vastaus ja mitä sen jälkeen	42
6.5	Sopimusneuvotteluista	42
7	KERTAUS ELI HAKIJAN 10 KÄSKYÄ	44
8	YHTEENVETO	46
	LÄHTEET	47
	LIITE: SÄHKÖPOSTIHAASTATTELUIJEN KYSYMYKSET	49

1 JOHDANTO

Olemme kaksi nuorta musiikkiteatterikentällä toimivaa esiintyjää, jotka lähestyvät musikaaleja ja niihin työllistymistä eri lähtökohdista. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää paitsi itsellemme myös muille kiinnostuneille musikaaleihin työllistymisen vaiheita ja siihen vaikuttavia seikkoja. Koska huomasimme olevamme kiinnostuneita samasta aiheesta, päätimme kirjoittaa tämän opinnäytetyön yhteisvoimin. Uskoimme, että löytäisimme opinnäytetyöhömmä yhdessä enemmän näkökulmia erilaisen taustamme sekä erilaisten koe-esiintymiskokemustemme ansiosta.

Siihen pisteeseen, jossa olemme nyt, olemme kulkeneet lähes päinvastaisia reittejä ennen LAMKin musiikkiteatterikoulutusta. Samulilla on takanaan seitsemäntoista vuotta musiikkikoulutusta eriasteisissa musiikkioppilaitoksissa ja orkestereissa sekä jo lapsuudesta työkokemusta muun muassa Kemin kaupunginteatterista. Konsta sen sijaan on ollut mukana saman ajan enimmäkseen monenlaisissa tanssiharrastuksissa ja -töissä, vaikka matkan varrella myös pianonsoitto ja myöhemmin laulaminenkin ovat tulleet tutuksi.

1.1 Samulin tarina

Keväällä 2015 minut pyydettiin mukaan Lahden kulttuurikeskuksen Mörrimöykyn suvi -esitykseen. Eräällä lounastauolla harjoituskauden aikana ohjaaja Sanna Parviaisen kanssa tuli puheeksi, minkälaiset ja minkä tasoiset koe-esiintymiset produktioon oli järjestetty. Koe-esiintymisiin osallistui yli sata musiikkia ja teatteria harrastavaa nuorta, ja Parviainen kehuu auditionin korkeaa tasoa.

Koe-esiintymisissä tehtävänä oli koota ennakkoon viiden minuutin esitys, josta ilmenee hakijan musiikillinen ja teatterillinen osaaminen mahdollisimman laajasti. Keskustelussa korostuivat osaamisen ohella myös esitysten sisällöt, sillä joissain tapauksissa muuten lahjakkaiden ja taitavien hakijoiden hylkäämispäätökseen saattoi vaikuttaa esimerkiksi luodun esityksen väärä tyyli suhteessa lastenteatteriproduktioon. Tästä

keskustelusta sain idean tutkia opinnäytetyössäni laajemmin, mitä musiikkiteatteriproduktioon haettaessa tulisi ottaa huomioon ja mitkä asiat vaikuttavat valintapäätöksiin.

1.2 Konstan tarina

Reilun viiden vuoden aikana monet auditions läpikäyneenä olen huomannut, että niissä voi käydä miten vain. Monesti niistä on jäänyt minulle kummallinen olo: vaikka olisin onnistunut ja suoriutunut annetuista tehtävistä hyvin, ei se välttämättä riitä. Toisinaan taas oma fiilis päivän päätteeksi voi olla kuin maansa myyneellä, mutta sitten yllättäen tuleekin myönteinen valintatulokset. Joskus aiemmin on tullut ehkä lähdettyä auditionsiin vähän sellaisella ”katsotaan nyt miten käy” -asenteella. Silloin tietysti paineet onnistua ovat luultavasti pienemmät, mutta lopputulokseen ei pysty täysillä itse vaikuttamaan, vaan nimenomaan joutuu lähinnä vain katsomaan, miten käy.

Musiikkiteatterin alalla, kuten missä tahansa muuallakin tänä päivänä, työnhaku ja työllistyminen on pitkä prosessi ja lopputulos usein ennalta-arvaamaton. Minulla oli silti jo alun alkaenkin tunne, ettei kaikki voi olla vain sattumaa tai tuuripeliä. Halusin siksi lähteä selvittämään, mitkä kaikki asiat auditionsissa vaikuttavat valitukseen tai valitsematta jäämiseen, ja mihin niistä voisin todella itse vaikuttaa jo etukäteen sekä mitä voin ottaa huomioon itse hakutilanteessa.

1.3 Työskentelytavat

Osallistumisemme lukuisiin auditionsiin antaa monipuolista kokemuspohjaa tälle opinnäytetyölle. Musiikkiteatterikoulutukseemme Lahden AMK:ssa on kuulunut myös vierailevien opettajien järjestämät audition-koulutukset, joista olemme osaltamme saaneet hyviä vinkkejä siihen, miten audition-tilanteessa tulisi toimia. Omien kokemustemme tueksi olemme tutkineet myös kirjallisia materiaaleja, kuten Laura Ruusumaan opinnäytetyötä.

Kirjallisten materiaalien lisäksi haastattelimme sähköpostitse alalla työskenteleviä musiikkiteatterin tekijöitä kummaltakin puolelta casting-pöytää erilaisten kokemusten kokoamiseksi. Saimme antoisat vastaukset yhteensä seitsemältä haastatellulta. Pyrimme valitsemaan haastateltaviksi tuntemistamme alan ammattilaisista mahdollisimman kattavasti eri ammattien edustajia, ja lopulta tavoitimme edustajia niin näyttelijöistä kuin ohjaajista, koreografeista ja kapellimestareistakin. Haastatelluille lähettämämme kysymykset ovat opinnäytetyömme liitteenä. Niiden saatesanoissa myös annoimme vapauden kertoa vapaamuotoisesti kokemuksista. Muutamassa vastauksessa saimmekin lukea mainioita omakohtaisia kokemuksia sekä vinkkejä, joita pystyimme hyödyntämään tulevien kappaleiden lähdemateriaalina ja sitaateissa.

Koska Suomessa järjestettävät audition-tilaisuudet eroavat paitsi kooltaan niin osin myös rakenteeltaan ulkomaisista vastaavista, pidämme erittäin tärkeinä ja ainutlaatuisina kaikkia suomalaisia audition-kokemuksia. Lisäksi kun ottaa huomioon suomalaisia musikaalien koe-esiintymiskäytäntöjä käsittelevän kirjallisuuden lähestulkoon täydellisen puuttumisen, suhtaudumme tekemiimme sähköpostihaastatteluihin samalla vakavuudella kuin varsinaisiin kirjallisiin lähteisiin.

1.4 Sanasto

Tässä kappaleessa selitetään opinnäytetyössämme esiintyviä termejä lyhyesti. Tulevissa luvuissa käsittelemme laajemmin esimerkiksi termejä audition ja callback. Näistä sanoista monet ovat englanninkielestä sellaisenaan käyttöön jääneitä ilmaisuja, jotka kuuluvat yleisesti myös ammattilaisten kielenkäyttöön.

Audition, koe-esiintyminen (puhekielessä ”aukkarit”) on työhaastattelunomainen tilaisuus, jossa hakija näyttää musiikki-, tanssi- sekä näyttelijäntaitojaan annetuissa tehtävissä.

Dialogi tarkoittaa vuoropuhelua kahden tai useamman näyttelijän välillä, toisin kuin monologi, joka on näyttelijän yksin esittämä teksti.

Callback-nimitystä käytetään jatkokarsinnasta, jonne kutsutaan kokelaita ensimmäisen auditionin perusteella ja jossa syvennetään kuvaa hakijasta ja tämän taidoista.

Casting ja *roolitus* ovat synonyymeja henkilöiden valitsemiselle produktion eri esiintymistehtäviin.

Ensemble tarkoittaa musikaaleissa joukkoa ihmisiä, jotka laulavat ja tanssivat useissa eri rooleissa. Joskus termi viittaa kaikkiin lavalla olijoihin, toisinaan taas vain pääroolien kanssa esiintyvään joukkoon. Suomeksi tämä ranskankielinen sana tarkoittaa ”yhdessä”, mikä kuvaakin osaltaan hienosti musikaalin esiintyjäjoukon yhteistyön tärkeyttä.

Freelancer on itsensä työllistävä työntekijä, jolla voi olla monia työnantajia samaan aikaan. Teatteriproduktioissa käytetään usein nimitystä vieraileva näyttelijä tai tanssija.

Musiikkiteatteri on teatterimuoto, jossa ylipäätään käytetään musiikkia jossain muodossa. Se on laajempi kattokäsite, joka sisältää musikaalien lisäksi paljon muutakin.

Musikaali on musiikinäytelmä, jossa musiikki vie juonta eteenpäin. Musikaalien musiikkityyli on yleensä kunkin musikaalin aikakauden tyypillistä viihdemusiikkia.

MUTE: Lahden ammattikorkeakoulun Musiikki- ja draamainstituutissa vuonna 2001 perustettu muusikon koulutusohjelman musiikkiteatterin suuntautumisvaihtoehto, jonka viimeiset opiskelijat valmistuvat vuonna 2016. Muun muassa tätä opinnäytetyötä varten haastatellut Annamaria Karhulahti, Saara Jokiaho ja Sanna Parviainen ovat MUTE:lta valmistuneita Suomen teatterikentälle työllistyneitä näyttelijöitä.

Produktio, tuotanto (puhekielessä *proggis*) on koko näytelmän valmistamisprosessi tekstin valitsemisesta ja tuotantotiimin kokoamisesta ensi-iltaan ja edelleen viimeiseen näytökseen ja lavasteiden purkamiseen asti. Usein esiintyjien osalta *proggis* alkaa vasta koe-esiintymiseen

hakemisesta ja päättyy jo viimeisen esityksen kumarruksiin, vaikka muun työryhmän kannalta ajanjakso onkin molemmista päistä pidempi.

Showreel tarkoittaa kuva-, video- ja äänikokoelmaa henkilön taidoista ja kokemuksesta.

2 TIETO AUDITIONISTA

Harrastelija- ja opiskelijapiireissä puhutaan paljon siitä, mistä voisi saada tietoa produktioiden auditionsista, sillä Suomessa ei pitkään ollut ainuttakaan suurta yhteisöä tai tahoa, joka levittäisi tietoa tulevista auditionsista. Halusimmekin tähän opinnäytetyömme alkuun koota erilaisia käytäntöjä siitä, miten teatterit ilmoittavat auditionsista nykyisin.

2.1 Milloin vierailevia esiintyjä tarvitaan ja haetaan auditionilla?

Nykyisen taloustilanteen vuoksi on tyypillistä, että teatterilaitokset, esimerkiksi kaupunginteatterit, joutuvat tarkoin miettimään, milloin ja keitä vierailevia esiintyjä heillä on varaa käyttää. Teattereiden kannalta vain vakituisen henkilökunnan käyttäminen musikaaleissakin on usein vierailijoita edullisempaa. Käytännössä tämä johtaa siihen, että ensin produktion roolitetaan teatterin kiinnitetyt kuukausipalkkaiset eli vakituisessa virassa tai määräaikaisella sopimuksella olevat näyttelijät. Laitosteattereiden auditionsien tarkoitus onkin vain löytää sopivia henkilöitä rooleihin, joihin ei löydy näyttelijää talon sisältä. Kuitenkin freelancereitä mahdollisesti ilahduttava erityistilanne muodostuu, kun teatteri pitää musikaalin esityskauden poikkeuksellisen tiiviinä ja esityksiä on paljon lyhyellä ajanjaksolla. Tällöin saatetaan ulkopuolisia vierailijoita käyttää useitakin ja heille todennäköisesti tarjotaan kuukausipalkkaista sopimusta. Lisäksi on tietysti teattereita, joilla ei ole vakituista näyttelijäkuntaa, kuten esimerkiksi monet ammattimaisesti toimivat kesäteatterit. Ne järjestävät joka syksy tai talvi auditionsit seuraavan kesän produktion tai vaihtoehtoisesti hoitavat roolituksen seuraavien kappaleiden esittelemillä muilla tavoin.

2.2 Sosiaalinen media

Loppuvuodesta 2015 Facebookiin perustettiin ryhmä ”Koe-esiintymiset Suomessa” vastaamaan kysyntää ja tarvetta audition-ilmoituksille sekä luomaan avoimuutta freelance-kentällä työskentelevien näyttelijöiden,

laulajien ja tanssijoiden kesken. Kirjoitushetkellä 29.3.2016 ryhmässä oli 2317 jäsentä, ja kuka tahansa heistä voi ryhmässä vinkata erilaisista audition-ilmoituksista. Vaikka ryhmän nimi viittaakin nimenomaan kotimaisiin audicioneihin, ryhmässä jaetaan toisinaan tietoa myös naapurimaissa, kuten Ruotsissa, järjestettävistä audicioneista.

Sekä yllämainittu ryhmä että muut vastaavat, vaikkapa erityisesti TV- tai mainoskuvauksiin keskittyvät Facebook-sivut, kannattaa tutkia ja seurata säännöllisesti sinne ilmestyviä ilmoituksia. Kapellimestari Jussi Vahvaselkäkin toteaa hyvin yksiselitteisesti: ”Tänä päivänä some on paras tapa saada ihmiset tietoisiksi aukkareista” (Vahvaselkä 2016).

2.3 Muita käytäntöjä audicioneista ilmoitettaessa

Teatterialalla on tyypillistä myös suosia entuudestaan tuttuja taiteilijoita, ja sen vuoksi läheskään kaikista audicioneista tai ylipäätään avoimista työpaikoista ei ilmoiteta julkisesti. Koreografi Jouni Prittinen esimerkiksi kertoo pyytävänsä ihmisiä suoraan töihin silloin, kun hän tietää, kenet haluaa, vaikka toisaalta hän pitää myös siitä, että julkisissa audicioneissa löytyy aina uusia tulokkaita (Prittinen 2016).

Toisinaan taas ohjaaja tai koreografi kutsuu audicioneihin henkilökohtaisesti vain niitä, joiden kanssa hän on jo ennen työskennellyt, tai niitä, jotka ovat jääneet aiemmissa audicioneissa mieleen. On siis hyvin yleistä, että tieto audicioneista kulkee puskaradiona, joten verkostoituminen on jo siitäkin syystä erittäin tärkeää. Verkostojen kautta kulkevan tiedon lisäksi teatterit ilmoittavat audicioneista monesti teatterialan oppilaitoksille, kuten Lahden ammattikorkeakoulun musiikkiteatterilinjalle, Teatterikorkeakouluun ja Tampereen yliopiston näyttelijäntutkimuksen linjalle sekä Näyttelijäliittoon. Tietoon on myös tullut, että erityisesti avustajatehtäviin on käytetty varsinaisten musikaaliesiintyjien lisäksi paikallisten konservatorioiden ja ammattikorkeakoulujen laulaja-, tanssija- ja musiikkipedagogiopiskelijoita.

Toisinaan vielä nykyäänkin paikallisissa sanomalehdissä voi törmätä audition-ilmoituksiin, mutta niillä saatetaan myös hakea vain paikallisia harrastajia avustaviin tehtäviin. Sellaisissa tilanteissa ammattilaisen on syytä selvittää etukäteen työn luonne. Julkisia ilmoituksia voi löytää myös muun muassa kaupunginteatterien omilta kotisivuilta, joten audition-ilmoitusten löytäminen on myös hakijan omasta aktiivisuudesta kiinni. Teattereilta voi myös sähköpostitse tai puhelimitse kysyä, onko tiedossa tulevia auditionsia. On myös viisasta lähettää aika ajoin päivitetty CV teattereihin, jotta tuottajat voivat tarpeen yllättäessä ottaa suoraan yhteyttä sopivan oloisiin freelancereihin.

2.4 Teattereiden kokemuksia castingistä

Tänä päivänä Suomessa auditionsit ovat niin tärkeä ja tyypillinen osa teatterien toimintaa tulevien produktioiden roolittamisessa, että näyttelijä ja kirjoittaja Matti Laine julkaisi aiheesta artikkelin Suomen Näyttelijäliiton jäsenlehti Ämyrin numerossa 4/2015. Siihen hän on kerännyt suurten teattereiden edustajien kommentteja omien teatteritalojensa tavoista ja syistä järjestää auditionsia. Artikkelissa esitellään Svenska Teaternin, Tampereen Teatterin sekä Lahden ja Helsingin kaupunginteatterien suhteita auditionsiin.

Svenska Teaternin tuotantosunnittelija Tiina Aho kertoo, kuinka Svenska Teatern ”on etupäässä järjestänyt castingeja musikaaleihin tai musiikinäytelmiin ja kokemukset ovat olleet pelkästään positiivisia.” Aho mainitsee myös, että Svenska Teatern on järjestänyt castingeja myös puhenäytelmiin, jotta myös tuntemattomimmat uudet kasvot saisivat mahdollisuuden näyttäytyä. (Laine 2015, 24)

Tampereen Teatterin casting-tavoista kertoo teatterinjohtaja Reino Bragge, joka toteaa, että Svenska Teaternin tavoin Tampereen Teatteri on järjestänyt castingeja lähes poikkeuksetta vain musikaalien yhteydessä. Bragge mainitsee, että viime kädessä roolituksista päättää teatterinjohtaja yhteistyössä ohjaajan kanssa, mutta musikaaleissa myös esimerkiksi

kapellimestarilla ja koreografilla on vaikutusvaltaa. Bragge pitää lisääntyvien casting-tilaisuuksien tason ja määrän nousua hyvänä asiana ja mieltii, että näyttelijöiden vakinaisten työsuhteiden määrän vähentyessä ”koe-esiintymiset lisääntyvät myös draamatuotannoissa”. (Laine 2015, 24–25)

Lahden kaupunginteatterin (LKT) johtaja Ilkka Laasonen myöntää Lahden ammattikorkeakoulun musiikkiteatterikoulutuksen (MUTE) lakkauttamisen olleen paha isku LKT:lle, koska sillä oli vuosia yhteistyösopimus Lahden ammattikorkeakoulun kanssa. Sopimuksen johdosta suurin osa LKT:n auditionsiin osallistuneista on ollut ainakin viime vuosina nimenomaan MUTE-opiskelijoita. Laasonen ei usko, että LKT:lla tulee hetkeen casting-tilaisuuksia draamatuotantoon, sillä Lahdessa on edelleen vahva näyttelijäkunta. Laasonen jatkaa draamatuotannoista: ”Vierailijoita otetaan täsmätarpeisiin ja silloin etsintään käytetään muita kanavia.”

Haastattelusta ei kuitenkaan selviä varmaa tietoa musikaali-auditionsien jatkonäkymistä, vaan Laasonen joutuu vain toteamaan tulevaisuudesta, että ”käynnissä on ankara mietintä, miten jatketaan”. (Laine 2015, 25–26)

Apulaisjohtaja Kari Rentolan mukaan Helsingin kaupunginteatteri (HKT) järjestää koe-esiintymisiä noin 2–5 kertaa vuodessa. HKT:lla tuottajat yleensä kutsuvat auditionsiin ihmisiä, joilla arvellaan olevan mahdollisuuksia etsittäviin tehtäviin, joten avoimia hakuja HKT järjestää erittäin harvoin. Potentiaalisia nimiä kerätään muilta alan asiantuntijoilta, esimerkiksi ohjaajilta, kapellimestareilta ja tuottajilta. Rentola muistuttaa artikkelissa, että ”koe-esiintyminen ei ole television laulukilpailu ilkeine tuomareineen” ja että ”casting on mahdollisuus, joka voi avata ovia nyt tai myöhemmin”. (Laine 2015, 26–27)

2.5 Erityyppisiä auditionsia

Auditionsien varsinainen sisältö on täysin riippuvainen produktion luonteesta: on olemassa näyttelijäntyöhön keskittyviä auditionsia, tanssi-, laulu- ja musiikki-auditionsia, sekä näiden kaikenlaisia yhdistelmiä. Ennen

hakemuksen lähettämistä hakijan onkin tärkeää miettiä, mitä annettavaa hänellä voisi olla kyseiselle produktiolle. Esimerkiksi tanssipainotteiseen musikaaliin ei välttämättä kannata hakea, jos ei ole ikinä tanssinut. Toisaalta taas voidaan ajatella, että harvoin hakemuksen lähettamisestä mitään haittaakaan on. Perussääntönä voisi pitää, että auditionsiin kannattaa aina hakea jo kokemuksenkin vuoksi, kunhan tiedostaa ja muistaa omat vahvuutensa eikä lähde paisuttelemaan taitojaan silloin, kun tietää olevansa itselle vieraammalla alueella.

Haastattelussamme kysyimme teatterialalla työskenteleviltä ihmisiltä, minkälaisia audition-tyyppejä voi työkentällä kohdata. Jyväskylän kaupunginteatterin vakituinen näyttelijä Saara Jokiaho esitteli vastauksessaan erinomaisesti hänen urallaan vastaan tulleet yleisimmät tapaukset:

Ns. karjamarkkinat, eli suuret auditionsit, joihin on saanut itse laittaa hakemuksen ja suurin osa kutsutaan. Sisältävät useimmiten tanssi- ja lauluosion, ja välipudotuksia, eli vain osa hakijoista etenee seuraavaan osioon. Mahdollisesti myöhemmin tulee call back.

Kutsuaukkarit, eli hakijat on pyydetty paikalle hakemaan joko tiettyyn tehtävään tai yleisesti mukaan juttuun. Näistä osa on samankaltaisia kuin karjamarkkinat. Kun on kutsuttu hakemaan tiettyyn tehtävään, tilaisuus sisältää useimmiten vain lauluosuuden johon valmistetaan ennalta pyydetty kappale, todennäköisesti haettavan hahmon kappale ko. teoksesta.

Sisäinen koelaulu tapahtuu kun on kiinnityksellä jossain teatterissa ja omasta väestä laulatetaan tulevan teoksen rooleihin mahdollisia ihmisiä. Tämä saattaa olla hyvinkin epämuodollinen tilaisuus, paikalla ohjaaja, johtaja ja kapellimestari.

Call back tulee kun kutsutaan toiselle kierrokselle minkä tahansa edellämämainitun auditionsityypin jälkeen. Tässä vaiheessa yleensä tiedetään mihin rooliin haetaan, saattaa tulla dialogi- tai duettotehtäviä, tai mitä tahansa mitä raati tahtoo nähdä lisää.

Työhaastattelu on myös eräänlainen audition, jos hakee vaikkapa kiinnitykselle johonkin teatteriin. Joskus sisältää pelkkää keskustelua, joskus saatetaan pyytää

*laulunäytettä, harvoin kielletään jos itse tahtoo esittää
vaikkapa monologin.*

(Jokiaho 2016)

3 ENSIASKELEET KOHTI KOE-ESIINTYMISTÄ

Kuten millä tahansa muullakin alalla, työnhaku musiikkiteatteriproduktioon alkaa työhakemuksesta. Monesti koe-esiintymiskutsussa pyydetään lähettämään hakemus, ansioluettelo ja vähintään kasvokuva, joskus lisäksi kokovartalokuva. Hakemusta ja sen liitteitä ei pidä väheksyä, sillä vaikka teatterialalla työllistymiseen vaikuttaakin enimmäkseen vain hakijan taidot, persoona ja muut henkilökohtaiset ominaisuudet, keino hakemus tai ansioluettelo saattavat aiheuttaa sen, että kutsua auditionsiin ei tule.

Vaikka monipuolisuuden sekä kokemuksen laaja esittely onkin tärkeää hakemuksessa, ansioluettelossa ja showreelissä, täytyy materiaali pitää ytimekkäänä ja selkeänä. Rönsyilevä kokonaisuus voi olla jopa luotaan työntävä ja saada aikaan tunteen, että hakija yrittää liioitella omaa kokemustaan. Ohjaajien osalta casting-prosessi on pitkä ja hakemuksia voi tulla jopa satoja, joten läheskään kaikilla ohjaajilla ei ole aikaa tai energiaa tutustua tarkemmin hakijoiden lähettämiin materiaaleihin.

3.1 Hakemus

Hakemuksella hakija voi lyhyesti ja ytimekkäästi esitellä itsensä ja kertoa mahdollisesta erityisosaamisestaan. Koska se myös luo ensivaikutelmaa hakijasta, sen ei tule olla hätäisesti sutaistu tekele. Hakijan on oltava huolellinen hakemuksensa tyylin suhteen: vaikka omia hyviä puolia tietysti kannattaa korostaa, on ylimielisyyttä ja liioittelua vältettävä. Toiselta kannalta katsoen voidaan pitää yhtä tärkeänä sitä, ettei itseään tai omia taitojaan tule väheksyneeksi. Koreografi Osku Heiskanen kiteyttää, miksi tiiviskin hakemus riittää:

Itse hakemuksen ei tarvitse olla pitkä, kaikki tietävät että hakijat haluavat mukaan. – Hakemukseen on turha laittaa pidempiä kertomuksia siitä kuinka hyvä on, sillä ei vielä töitä saa. Työt tulevat koe-esiintymisen perusteella.
(Heiskanen 2016)

3.2 Ansioluettelo

Yleensä ansioluettelo eli CV (curriculum vitae) lopulta ratkaisee sen, kutsutaanko hakija auditionsiin. Teatterimaailmassakin CV:stä tulee helposti ja nopeasti selvitä vähintään hakijan henkilötiedot, koulutus ja työkokemus. Sen ulkoasuun kannattaa panostaa paljon, sillä kyseessä on asiakirja, josta tulisi ilmetä kuitenkin vain ja ainoastaan oleelliset sekä tarpeelliset tiedot. Kapellimestari Jussi Vahvaselän mukaan hyvänä perussääntönä pidettäköön yhden sivun sääntöä: kaikkien hakijan viimeisimpien ja isoimpien töiden sekä tärkeimpien koulutusten on mahduttava tiiviisti ja selkeästi CV:n ensimmäiselle sivulle yhdessä perustietojen kanssa (Vahvaselkä 2016). Kokonaisuuden pitämiseksi selkeänä ja helposti luettavana on mietittävä myös pikkuseikat aina fonttivalinnoista riviväliin asti.

Hyvässä CV:ssä siis ilmenee aivan ensiksi hakijan nimi ja tarkat yhteystiedot. Alkuun on hyvä myös liittää ajankohtainen kasvokuva, jotta raadin on helpompi yhdistää oikea ansioluettelo oikeaan hakijaan. Vahvaselkä kehottaa mainitsemaan myös selvästi äänialan ja kaiken erikoisosaamisen. Joskus teatterityöhön soveltuvat erityistaidot, kuten esimerkiksi siviinstrumentit tai jollain lailla poikkeuksellinen tanssi- tai sirkusosaaminen, voivat sopivassa kohdassa olla se pieni, mutta ratkaiseva ero hakijoiden välillä. Myös ikä, pituus ja paino kannattaa mainita esimerkiksi kasvokuvan yhteydessä, jotta raadin on helpompaa arvioida hakijan soveltuvuutta tietyn ikäisen tai -oloisen roolihahmon esittäjäksi tai haettaessa keskenään samankokoista ryhmää.

Erinäiset koulutukset ja kurssit on tärkeää luetella ansioluetteloon suoritusvuosien mukaan järjestettynä. Kaikista esittävän taiteen opinnoista voidaan katsoa olevan hyötyä tulevassa produktiossa, joten hakijan kannattaakin luetella rohkeasti omaa kokemustaan. On tärkeää myös mainita, missä kyseisen koulutuksen tai kurssin on käynyt.

Laaja ja pitkä esiintymiskokemus esittävän taiteen aloilta antaa hakijasta ammattitaitoisena kuvan, mutta yleensä esimerkiksi lukiossa tai

harrastelijaryhmissä tehtyjä produktioita ei tarvitse mainita. Kapellimestari Markku Luuppala kertoi MUTE:lla audition-koulutuksessa vuonna 2014, ettei myöskään osallistumista taidealan koulujen produktioihin tarvitse kertoa erikseen, sillä ohjaajat yleensä olettavat, että kaikkiin alan koulutuksiin kuuluu luonnollisesti tietty määrä koulun omia produktioita. Sen sijaan opintoihin kuuluvat ja koulun ulkopuolella toteutetut työharjoitteluproduktiot voi mainita. Heiskanen puolestaan painottaa erityisesti, että vain alaan liittyvät työt tulee mainita, eli kesätyöpaikat kaupan kassana voi jättää surutta pois CV:stä musikaaliin haettaessa (Heiskanen 2016).

Koulutusten tapaan hakijan kannattaa ilmoittaa myös työkokemus eri vuosina sekä mainita, missä produktio esitettiin tai mikä taho esityksen tuotti. Usein mainitaan myös oma rooli produktiossa ja ainakin produktion ohjaaja. Kannattaa myös kunkin auditionin laulu- tai tanssipainotteisuuden mukaan miettiä, olisiko menneistä produktioista järkevää mainita myös kapellimestarit ja koreografit. Vahvaselkä nimittäin paljastaa, että entuudesta tuntemattomista tyypeistä ”usein kysellään edellisten proggisten tekijöiltä” (Vahvaselkä 2016).

Useammastakin tekemästämme haastattelusta ilmenee, kuinka tärkeänä pidetään CV:n tiivyyttä. Ansioluettelon rakentamisen suurin haaste onkin, että kokemusta tulisi olla paljon, mutta kaikki oleellinen pitäisi saada kerrottua kuitenkin kompaktisti. Pahimmillaan nimittäin auditioniin voi olla niin paljon hakijoita, että vain CV:n ja hakemuksen perusteella kokeneimmat on mahdollista kutsua näyttäytymään paikan päälle, ja Vahvaselän mukaan vielä sielläkin ”jos on pari yhtä vahvaa, niin kokemus voittaa” (Vahvaselkä 2016). Joillekin ohjaajille ei ole merkitystä enää produktioilla tietyn ajan takaa, vaan eniten vaakakupissa painavat viimeaikaisimmat työt. Koemme, että ansioluetteloon luetellut asiat kertovat siitä, mitä kokemusta hakija itse haluaa painottaa ja nostaa esiin.

3.3 Hakemuksen liitteet

CV:n ja hakemuksen ohessa lähetettävien liitteiden, kuten ääni- ja videotallenteiden, kanssa hakijan kannattaa olla säästeliäs, ellei niitä erikseen pyydetä. Teatterinjohtaja Timo Sokura muistuttaa, että jos niitä kuitenkin haluaa lähettää, on muistettava, ettei raati todennäköisesti ehdi niitä edes avata (Sokura 2016). Toisaalta kapellimestari Jussi Vahvaselän mukaan linkkejä voi laittaa hakemukseen mukaan varsinkin silloin, kun hakija ei ole raadille ennestään tuttu (Vahvaselkä 2016). Myös näyttelijä ja ohjaaja Sanna Parviainen arvelee, ettei lisämateriaalista varsinaisesti haittaakaan ole, mutta mikäli CV on itsessään jo kattava, ei tarvetta lisämateriaaleille yleensä ole. Parviainen muistuttaa kuitenkin, ettei ketään ole kutsuttu auditioniin pelkkien liitteiden perusteella, vaan hyvä CV ratkaisee edelleen sen, kenet auditioniin kutsutaan (Parviainen 2016).

3.3.1 Kuvamateriaali

Hakemuksen yhteydessä pyydetyn kuvan on oltava tuore ja selkeä. Osku Heiskanen huomauttaa, että kuvankäsittelyllä ei tule itseään kaunistaa, sillä ”ketään ei valita proggikseen *pelkän* kuvan perusteella” (Heiskanen 2016). Ylipäätään kuvan tarkoitus on vain muistuttaa raatia hakijasta. Tunnistettavuuden varmistamiseksi olisikin hyvä, jos kuvassa olisi sama tai samankaltainen hius-, parta- ja muu tyyli kuin hakijalla on itse hakutilanteessa. Kuvien tuoreudella monesti tarkoitetaan korkeintaan 1–2 vuoden sisällä otettua kuvaa. Ansioluettelon lisäksi omien kuvien säännöllinen päivittäminen helpottaa uusia hakuprosesseja huomattavasti, kun pyydetty materiaali on helposti ja valmiina saatavilla.

Työkentällä työhakemuksista keskusteltuamme olemme kuulleet monesti, kuinka tärkeänä valitsijaraadissa olevat henkilöt pitävät kuvien tuoreuden lisäksi niiden korkeaa laatua. Hakijan kannattaakin panostaa ammattikuvaajaan tai hyödyntää oman lähipiirin kuvausosaamista ammattimaisen vaikutelman antamiseksi.

3.3.2 Äänitteet

Riippuen tulevan produktion tyylistä ja taitoalueiden pääpainosta, hakijalta voidaan toivoa ennakkoon äänitetty laulunäyte, jonka perusteella suoritetaan jo ensimmäinen karsinta. Laulunäytteestä halutaan yleensä kuulla se, missä musiikin tyyli hakija on vahvimmillaan, joten hakijan kannattaa äänittää itselleen sopiva ja mieluisa kappale.

Toisaalta vaikka äänitteitä ei olisikaan pyydetty etukäteen, voi raati joskus vielä auditionin ensimmäisen vaiheen jälkeenkin pyytää tietyltä hakijajoukolta lisänäyttöä äänitteen muodossa voidakseen valita sopivimmat hakijat callbackiin.

3.3.3 Showreel

Alalla yleistynyt ilmiö on niin sanottu ”showreel”, joka tarkoittaa vapaamuotoista kuva-, ääni- ja videokokoelmaa hakijasta, eli se on ikään kuin visuaalinen ansioluettelo. Mikäli hakijalla on hallussaan videoiteja produktioista, joissa hän on ollut mukana, voi hakija käyttää niitäkin hyväkseen. Raadin ajan säästämiseksi on kuitenkin tärkeää leikata videoita niin, että klipeistä ilmenevät hyvin vain omat taidot sekä lavaolemus. Myös kaikenlaiset tekijänoikeuskysymykset pitää ehdottomasti selvittää, ennen kuin videoita tai äänitteitä antaa muuhun kuin omaan käyttöön. Showreel voi olla esimerkiksi CD-levyllä, Internetin pilvitallentimella tai omilla kotisivuilla. Kokoelman tarkastelua helpottaa, jos kaikki materiaali on yhdessä paikassa.

4 ENNEN AUDITIONIA

Kun hakemus produktion on hyväksytty ja kutsu auditionsiin saapunut, hakijan tulee seuraavaksi lukea ennakotehtävät tarkasti sekä pohtia ja rakentaa kokonaisuus, jolla hän pystyy näyttämään parasta osaamistaan juuri kyseisessä auditionsissa. Musikaaliproduktion haettaessa esiintyjiltä toivotaan yleensä laulunäyte ja joskus myös ennakkoon valmisteltu monologi- tai dialogipätkä. Riippuen haettavasta esiintyjäryhmästä ja produktion luonteesta esiintyjä voidaan pyytää valmistamaan myös tanssisoolo tai tietyn mittainen esityskokonaisuus, jonka aikana hakijan tulisi näyttää osaamistaan mahdollisimman laajasti. Olivatpa audition-tehtävät ennakkoon määrättyjä tai vapaavalintaisia, on hakijan tärkeää aloittaa valmistelut mahdollisimman ajoissa.

4.1 Tulevan teoksen aikakausi ja tyyli sekä kappaleen valitseminen

Mikäli tulevan produktion nimi on jo paljastettu, hakijan on hyödyllistä etsiä tietoa kyseessä olevasta produktiosta, sen aikakaudesta, tyylistä ja juonesta. Tiedonhaku auttaa hakijaa kokoamaan teoksen aikakaudelle ja tyyliille uskollinen esitys, joka vakuuttaa ohjaajan siitä, että kyseisellä hakijalla on jotain annettavaa juuri tälle produktiolle. Monet hakijat valitsevat vapaavalintaisen kappaleen suoraan produktiosta, johon ovat hakemassa, jolloin samat kappaleet saattavat toistua useita kertoja. Laura Ruusumaan mukaan tätä sudenkuoppaa kannattaisi kuitenkin välttää. Yleensä nimittäin ohjaajat ja kapellimestarit haluavat vain nähdä, sopiiko hakija produktion, ja samat audition-kappaleet alkavat tuntua valitsijaraadista ennen pitkää puuduttavilta (Ruusumaa 2015, 15).

Vapaavalintaisen kappaleen on tärkeää esitellä hakijan äänenkäytöllistä ja tulkinnallista taitoa ja tasapainoa. Sen vuoksi kappalevalinnan on hyvä olla sekä hakijan äänelle että teoksen aikakaudelle ja tyyliille uskollinen. Musikaalin säveltäjän toisiin teoksiin kuuluvien kappaleiden esittäminen voi olla hyvä idea. Monipuolisen näytön takaamiseksi vapaavalintaisen kappaleen taas on syytä olla selvästi erilainen kuin mahdollinen pakollinen

kappale. Mikäli mahdollista, hakijan kannattaa jo etukäteen tiedustella, haluaako raati kuulla jotain tiettyä tyyllilajia.

Eugene-nimimerkki kertoo New York Film Academyn blogissaan, kuinka ulkomailla hakijan laulua kuunnellaan kappaleen temposta riippuen vain 16 tai 32 tahdin pätkä, ja siinä ajassa hakijan tulisi pystyä esittelemään riittävästi ääntään ja laulutaitojaan. Kappaletta valittaessa on siis tärkeää pitää mielessä, että ohjaaja voi keskeyttää kappaleen milloin tahansa ja siihen mennessä hakijan pitäisi saada valitsijaraati vakuuttumaan. Teatterialan kolumnisti Eugene muistuttaakin artikkelissaan, että mikäli hakijan vahvuuksiin kuuluvat esimerkiksi korkeat äänet, tulisi hänen heti kappaleen alussa tai ainakin mahdollisimman pian osoittaa kyseistä erityisosaamistaan. Auditioniin tarkoitettua vapaavalintaista kappaletta hakija voi itse lyhentää musiikillisesti loogisesti käyttötarkoitukseen sopivaksi. (Eugene 2016)

Suomessa kuitenkin kokemustemme mukaan on hieman armollisempaa ja auditionsissa hakijat saavat yleensä esittää koko kappaleen tai ainakin yhden säkeistön ja kertosäkeen kaikessa rauhassa. On silti hyvä huomioida Eugenen vinkit sopivan laulupätkän valitsemisessa.

4.2 Nuotit

Vanhempien ja yleisempien musikaalien nuotteja löytyy laajasti ainakin suurtenkaupunkien kirjastoista, joista löytyy laulajia varten myös äänialoittain lajiteltuja musikaalinuottikokoelmia auditionsia varten. Uusimpien musikaalien nuotteja voi toisinaan olla vaikeaa löytää, jolloin kannattaa yrittää nuotintaa haluamansa kappale itse tai palkata ulkopuolinen ihminen tekemään se puolestaan. Musicnotes.com-sivustolla on myös laaja valikoima myynnissä olevia itsetulostettavia musikaalinuotteja. Pakollisten kappaleiden nuotit toimittaa hakijalle poikkeuksetta teatteri tai esimerkiksi ohjaajan assistentti.

Esiintyvän alan yleisiin hyviin tapoihin kuuluu, että vapaavalintaisten kappaleiden nuottien tulee aina olla mahdollisimman siistit säestäjää

varten. Koska kokemustemme mukaan säestäjien taso vaihtelee suuresti auditionsissa, on usein järkevää välttää säestykseltään haastavia kappaleita. Näin hakija voi varmistaa itselleen mahdollisimman varman säestäjästä riippumattoman suorituksen audition-tilanteessa. Usein säestäjä toivoo hakijoiden lähettävän nuotit etukäteen voidakseen harjoitella kappaletta ennen auditionsia, mutta erillistä kahdenkeskistä harjoitusaikaa säestäjän kanssa voidaan tarjota vain harvoin. Toisinaan tilaisuuteen saa tuoda mukana oman säestäjän, mutta tästä ilmoitetaan audition-kutsussa.

Yleisesti pidetään säestäjän hyvänä huomioon ottamisena sitä, että nuotteihin merkitään tarkasti myös esitysmerkinnät, tempon ja nyanssien muutokset ja mahdolliset itse tehdyt muutokset. Kokonainen nuotti antaa säestäjälle tarkemman kuvan siitä, minkälainen säestyksen kuuluisi olla. Ellei esitettävä kappale ole ehdottoman varmasti säestäjälle tuttu, kannattaakin pelkkien sointumerkkien antamisen sijaan nähdä vaikka paljonkin vaivaa kattavan ja selkeän nuottipainoksen hankkimiseksi. Nuotit tulee olla hyvin teipattu ja selkeästi tulostettu, jotta niiden käsittelyminen olisi säestäjälle mahdollisimman helppoa.

Mikäli audition-info ei sitä kerro, kannattaa hakijan varmistaa ennen koe-esiintymistä, tarjoaako hakutilaisuuden järjestäjä säestyksen vai esitetäänkö musiikkikappaleet ilman säestystä. Toisinaan myös taustanauhan mukana tuominen on mahdollista, mutta itsensä säestämistä ei yleisesti suositella, jotta hakija voi keskittyä esiintymiseensä paremmin. (Sobaca Limited 2009, 11)

4.3 Audition-kansio

Musiikkiteatteriblogisti ja laulunopettaja Kevin Michael Jones kertoo blogissaan, että koe-esiintymisissä käyvän freelance-näyttelijän olisi hyvä omistaa ja pitää tilaisuuksissa mukanaan niin sanottu audition-kansio, joka sisältää kokoelman keskenään erilaisia kappaleita useista eri tyylilajeista. Toisinaan valitsijaraati saattaa haluta kuulla hakijan laulavan jotain muuta

ennakkoon valmistellun kappaleen lisäksi. Kokonaisvaltainen audition-kansio antaa hakijalle mahdollisuuden näyttää pyydetessä laajempaa osaamistaan ja siten parantaa mahdollisuuksiaan tulla valituksi mukaan produktion. (Jones 2016)

Audition-kansioon olisi järkevää sisällyttää kappaleita ainakin klassisen ja modernin musiikkiteatterin piiristä, pop- ja rock-valikoimasta, sekä bluesista ja jazzista. Kaikista kategorioista on hyvä olla nopea- ja hidastempoisia kappaleita eri aikakausilta. Kappalevalikoiman tulisi olla myös tunnelmaltaan moniulotteinen, jotta hakija pystyy tarvittaessa näyttämään eri puolia itsestään näyttelijänä. On myös syytä varmistaa, että valikoimassa on edustettuna musiikkiteatterin keskeisiä säveltäjiä, kuten esimerkiksi Porter, Gershwin, parivaljakko Rodgers ja Hammerstein II, Sondheim, Schwartz sekä Webber. (Jones 2016)

Tämän lisäksi Eugene neuvoo audition-kansion koostamisesta, että oikean kappaleen etsimisen helpottamiseksi ja nopeuttamiseksi nuotit on hyvä järjestellä ja merkitä selvästi, esimerkiksi tyylilajin mukaan. Audition-kansion varsinainen sisältö tulee kuitenkin päättää itse, jotta sisältö kuvastaa mahdollisimman paljon hakijaa itseään ja tämän taitotasoa. Kansion nuottien on myös oltava siistit ja kappaleet tulee osata yhtä hyvin kuin varsinainenkin kappale, jonka kanssa hakija saapuu auditioniin. Audition-kansiosta voi myös kertoa valitsijaraadille, jotta raati osaa pyytää lisäkappaleita tarvittaessa. (Eugene, 2016)

4.4 Harjoittelu ja valmistautuminen

Auditioniin harjoittelu kannattaa aloittaa mahdollisuuksien mukaan itse asiassa jo kauan ennen audition-kutsun saapumista, ja toisaalta omien taitojen jatkuva kehittäminen on aina ikään kuin valmistautumista auditioniin. Myös Annamaria Karhulahti muistuttaa, että perusharjoittelua tehdään koko ajan, ja hän pitää myös esimerkiksi audition-kansiotaan päivitettyinä jatkuvasti (Karhulahti 2016). Omia bravuurikappaleitaan tulee

siis ylläpitää, etteivät taidot pääse ruostumaan ja että hakija olisi sen puolesta valmis auditioniin lyhyelläkin varoitusajalla.

Pakollisten kappaleiden harjoitteluun kannattaa aloittaa välittömästi siitä hetkestä, kun viralliset nuotit saapuvat hakijalle tai kun hakija löytää nuotit kappaleeseen valitsemastaan lähteestä. Mahdollisimman hyvän tuloksen saavuttamiseksi hakijan kannattaa keskittää kaikki aikansa audition-tehtävien valmisteluun, mikäli tehtävät saa tietää vasta esimerkiksi pari viikkoa ennen tilaisuutta. Kappaleiden harjoittelu on toistoa toistojen perään, erikseen sanojen opettelua ja tarkkaa hiomista. Hakijan on suositeltavaa äänittää itseään ja kuunnella kriittisesti, mitä hän laulullisesti ja ilmaisullisesti voisi parantaa.

Saara Jokiaho kertoo, kuinka valmistautuessaan hän ensimmäiseksi miettii, mihin musikaalin rooleihin hän voisi sopia. Pohtiessaan kappalevalintaansa Jokiaho kuuntelee musikaalin musiikkia ja pohtii kappaleiden sisältöjä. Hänen tapansa kappaleen valitsemisessa ja harjoittelussa on lähteä rakentamaan ensimmäiseksi tulkintaa ja etsimään ajatuksissaan tunnereittejä kappaleen sisäistämiseksi. Tällä tavoin nyanssit ja tulkinnalliset elementit ovat hahmottuneet jo etukäteen, kun Jokiaho lähtee laulamaan kappaletta ensimmäistä kertaa ääneen. (Jokiaho 2016)

Esimerkkinä valmistautuessani sekä Turun Jekyll & Hyden että HKT:n Zhivagon koelauluihin kuuntelin esitettäviä biisejä bussimatkoilla ja kyönelehdin eläytyessäni hakemani hahmon tarinaan. Sanat ja kaikki jäi ”ilmaiseksi” päähän, kun ymmärrys kappaleen tarinasta oli niin selkeä. (Jokiaho 2016)

Tulevan auditionin painottuessa tanssiin Jokiaho kertoo käyvänsä sitä edeltävien muutamien viikkojen aikana entistä enemmän tanssitunneilla, jotta uusien koreografioiden omaksumisen nopeus tehostuisi ja erilaisten tyyllilajien tuntemus virittyisi. Kappaleiden osalta Jokiaholla on myös tapana esittää audition-materiaalinsa joillekin tutuilleen hyvissä ajoin ennen tilaisuutta, koska hän haluaa jännittää mahdollisen jännityksen jo etukäteen. Näin tehtyään Jokiaho tulee tietoiseksi siitä, mitkä asiat

missäkin kappaleessa jännittävät ja miten hän voi itseään auttaa jännityksen vaivatessa.

Toisinaan audition-tilaisuuteen pyydetään valmistelemaan monologi, joka voi olla ennakoon määrätty tai vapaavalintainen tekstipätkä. Myös monologin harjoitteluun kannattaa käyttää aikaa, jotta audition-tilaisuudessa monologin esittäminen sujuisi ilman paperia ja jotta hakija pystyisi kehittämään ja sisäistämään monologia puhuvan roolihahmonsa. Sama pätee mahdolliseen dialogitehtävään, jossa hakijan tulisi jo ennakoon miettiä omalta osaltaan sitä, miten oma roolihahmo toimii toisen hahmon kanssa ja mikä näiden välinen suhde on. Hakijan on hyvä opetella myös sisäistämään vastaanäyttelijän vuorosanoja, sillä tämä helpottaa kokonaisuuden hahmottamista ja tekee kohtauksesta uskottavamman (Sobaca Limited 2009, 10).

Koska auditionsissa kuluu yleensä koko päivä, on hyvä tehdä etukäteen pakkauslista asioista, mitä tarvitsee mukaan tilaisuuteen – etenkin jos audition on vieraalla paikkakunnalla. Hyvät yöunet ovat tarpeelliset edellisenä yönä: tärkeintä on tuntee olonsa mahdollisimman rennoksi ja varmaksi audition-tilaisuudessa. (Sobaca Limited 2009, 3)

4.4.1 Psyykkinen valmistautuminen

Kaikenlainen epävarmuus ja levottomuus voi heijastua audition-suoritukseen. Esiintyminen ja etenkin koe-esiintymiset jännittävät kaikkia. Niinpä auditionsiin osallistuessa hakijan kannalta merkittävää onkin se, miten hän pitää itsensä koossa kaiken jännityksen keskellä.

Auditionin lähestyessä hakijaa voi helpottaa ajatus siitä, että omaan suoritukseen ei ole todennäköisesti koskaan täysin tyytyväinen, sillä esiintymisessä ja suorituksessa on esiintyjällä aina jotain parannettavaa. Henkinen valmistautuminen onkin siis hyvä aloittaa tarpeeksi ajoissa, siis päiviä tai viikkoja ennen tilaisuutta, jotta suoriutuminen olisi mahdollisimman varmaa.

Mielikuvaharjoittelu on tärkeää valmistautumisen aikana, sillä eri tilanteiden läpikäyminen omassa mielessä voi antaa hakijalle turvallisuuden tunnetta. Teettämistämme haastatteluista ilmenee myös kokemuksia siitä, että laulukappaleiden ja muiden ennakkotehtävien harjoittelu etukäteen, hyvissä ajoin ja huolella asiaan paneutuen on mitä suurimmassa roolissa myös psyykkisen valmistautumisen kannalta. Muun muassa Karhulahti mainitsee seuraavasti:

Sillon jos tietää, että on tehnyt kaikkensa harjoittelun eteen, niin voi olla rauhallisin mielin, sillä ei ole mitään, mitä on voinut tehdä toisin. Mutta jos tajuaa, että on itse ollut laiska harjoittelussa, niin silloin yleensä jännittää. (Karhulahti 2016)

5 AUDITION-TILAISUUS

Auditioniin kutsuttavat esiintyjät valikoidaan koko hakijajoukosta usein hakemusten ja niiden liitteiden perusteella. Toki joissakin produktioissa mukaan koe-esiintymään kutsutaan kaikki hakeneet, mutta mikäli hakijoita on paljon, osa joudutaan seulomaan pois kutsuttavien joukosta esimerkiksi vähäisen työkokemuksen takia.

Amerikkalainen näyttelijä ja näyttelijäntyyön ohjaaja Judith Weston painottaa kirjassaan Näyttelijän ohjaaminen (2015, 273), että koekuvaus ei ole esitys. Vaikka Weston kirjoittaaakin lähtökohtaisesti koekuvauksista elokuvaan ja televisioon, voidaan Westonin kokemuksia hyödyntää myös teatteripuolen audicioneista puhuttaessa. Esimerkiksi jännittämiseen voi olla apua Westonin huomiosta, joka koskee koekuvauksen ja valmiin esityksen eroja.

Koekuvaus ja esitys ovat kaksi eri taitoa. Moni näyttelijä hallitsee molemmat, ja on niitä, jotka suoriutuvat hyvin kokeista mutta eivät työstä. On myös näyttelijöitä, jotka tekevät hyvää työtä ja hienon esityksen mutta eivät menesty koekuvauksissa. Ohjaajan on ratkaistava, kummantyyppisen näyttelijän hän haluaa elokuvansa tai televisiosarjaansa? (Weston 2015, 273)

Riippuen produktiosta auditionin valitsijaryhmässä on yleensä ainakin taiteellinen ydintiimi: ohjaaja, kapellimestari ja koreografi. Paikalla voi olla myös esimerkiksi teatterinjohtaja ja tuottaja. Tästä ydintiimistä käytämme ilmaisua raati.

5.1 Audition-etiketti

Audition on musiikkiteatteriammattilaisen työhaastattelu, ja sen vuoksi hakijan valituksi tulemiseen vaikuttaa kaikki siitä hetkestä alkaen, kun hän astuu sisään rakennukseen, jossa tilaisuus järjestetään. Saapuminen tilaisuuteen ajoissa on tärkeää hyvän vaikutuksen antamiseksi. Sen varmistamiseksi hakijan onkin hyvä varata matkustamiseen tarpeeksi aikaa. Myöhästyminen antaa hakijasta raadille epäluotettavan kuvan.

Lisäksi vielä ajoissa saapuminen antaa hakijalle myös enemmän keskittymisaikaa ennen suoritusta.

Saavuttuaan paikan päälle hakija voi ilmoittautumisen yhteydessä ottaa aluksi selvää päivän tarkasta aikataulusta, mikäli se on saatavilla. Auditioniin kannattaa varata koko päivä aamusta lähtien, sillä riippuen audition-tehtävistä ja osallistujamäärästä hakijan oma suoritus voi olla ohi vartissa tai auditioniin voi kulua koko päivä. Joskus aikataulusta saa arvion ennakkoon tai paikan päällä, mutta tilaisuuksille on tyypillistä aikataulujen venyminen. Myös aikataulun aikaistuminen on mahdollista, minkä vuoksi hakijan kannattaa olla paikan päällä valmiudessa aina hyvissä ajoin ennen seuraavan osuuden arvioitua alkamisaikaa. Koe-esiintymispaikalta voi kokonaan poistua vasta sitten, kun ohjaaja tai esimerkiksi tuottaja toteaa tilaisuuden olevan ohi hakijan osalta. Koska odottaminen voi venyä pitkäksi, kannattaa mukaan varata evästä ja rentouttavaa tekemistä.

Varsinkin mikäli oma koe-esiintymisvuoro ja -aika ovat tiedossa, hakijan kannattaa alkaa lämmitellä ja virittäytyä suoritukseen esimerkiksi noin tuntia ennen esiintymisaikaansa. On myös hakijan omaksi eduksi, että hänellä on olemassa jokin ennestään tuttu lämmittelyrutiini, jonka voi vaikka unissaankin suorittaa missä tahansa pienessä tilassa ja hiljaisuudessa. Kokemuksemme on osoittanut, että toisinaan omaa vuoroaan joutuu odottamaan hyvinkin ahtaissa tiloissa jopa aivan koe-esiintymistilan välittömässä läheisyydessä. Jos siihen yhtälöön vielä lisätään ramppikuume tai jokin yllättävä jännityksen aiheuttaja, ei lämmittely ja keskittyminen onnistu ilman hyviä rutiineja. Oman haasteensa kuitenkin tuovat ne koe-esiintymiset, joissa ei ole annettua tai pitävää aikataulua. Silloin joutuu pysymään pahimmillaan tuntikausiakin valmiustilassa ja kroppa enemmän tai vähemmän lämpimänä. Sellaisiin tilanteisiin varautumiseen ei ole sen kummempaa yleispätevää ohjetta kuin vain luottaa omaan osaamiseensa juuri sillä hetkellä, kun oma audition-vuoro lopulta koittaa. Myös näissä tapauksissa kokemus tuo varmuutta, joten jokainen audition, jossa hakijoita odotutetaan pitkään, on todennäköisesti edellistä siedettävämpi.

Raati näkee hakijan mahdollisesti ensimmäistä kertaa sillä hetkellä, kun hän astuu sisään huoneeseen. Niinpä se tapa, jolla hakija astelee raadin eteen, voi vaikuttaa tämän menestymiseen. On kohteliasta tervehtiä myös mahdollista säestäjää. Yleensä ohjaaja esittää kysymyksiä hakijasta itsestään, ja näihin on hyvä vastata rehellisesti, kuitenkin itseään väheksymättä. Ohjaaja haluaa kuitenkin nähdä itsevarman ja avoimen esiintyjän, jonka kanssa on helppo työskennellä. (Sobaca Limited 2009, 3–4)

5.1.1 Pukeutuminen

Yleensä audition-kutsussa annetaan pukeutumisohje, ja etenkin tanssiosuuden sisältäviin audicioneihin muistutetaan hakijoita pukeutumaan vaatteisiin, joissa on mahdollista liikkua. Koreografi Osku Heiskanen toteaaakin yksiselitteisesti: ”Pukeudu koe-esiintymisen edellyttävillä vaatteilla. Jos tanssitaan, niin ei tulla farkuissa” (Heiskanen 2016). Tulevan teoksen tyylistä riippuen joissakin audicioneissa toivotaan hakijoiden käyttävän tiettyntyyppisiä tanssikenkiä. Vaikka erillisiä ohjeita niistä ei olisikaan, on hakijoiden hyvä panostaa sopiviin kenkiin tai tossuihin.

Musiikkiosuuteen kannattaa yleensä hieman siistiytyä ja vaihtaa vaatteita mahdollisuuksien mukaan. Suomalaisiin teatteriproduktioihin haettaessa ei kuitenkaan ole tyypillistä tai toivottua tälläytyä liian hienoksi, ja varsinaiset rooliasut on järkevämpää jättää kotiin. Musta on aina käytännöllinen väri, mutta jokin värillinen asuste tai vaate auttaa hakijan mieleen painumisessa (Sobaca Limited 2009, 13–14). Mikäli auditionissa on satoja hakijoita eivätkä raadin jäsenet tunne hakijaa, voi värikäs vaate olla eduksi vain, jos hakija käyttää samaa vaatetta koko auditionin ajan. Esimerkiksi sitä hakijaa, joka oli ”se yksi kiva punapaitainen” ensimmäisellä kierroksella, ei enää tunnistetakaan eri vaatteissa samaksi tyyppiä seuraavilla karsintakierroksilla.

5.2 Esiintymisjännitys

Jokainen esiintyjä jännittää joskus, ja etenkin audition-tilaisuudessa pelko hylkäämisestä ja epäonnistumisesta on usein vahva. Jokaisen esiintyjän tulisi kuitenkin löytää oma tapansa keskittyä, rauhoittua ja hallita omaa jännitystään, sillä hallitsematon jännitys, pelko ja negatiivinen ajattelu voivat pahimmassa tapauksessa pilata koko audition-suorituksen. On tärkeää keskittyä ainoastaan käsillä olevaan suoritukseen eikä siihen, mitä raati mahdollisesti tulee ajattelemaan suorituksesta. Myös esimerkiksi meditoiminen voi olla yksi keino hallita jännitystä, etenkin jos omaa suoritusta joutuu odottamaan pitkän aikaa.

Vaikka audition on kokeneellekin esiintyjälle epänormaali esiintymistilanne, joskus hakijaa voi helpottaa, jos siihen suhtautuu kuin mihin tahansa muuhun esiintymiseen. Esimerkiksi esiintyjän konsertoidessa yleisöhän on automaattisesti tämän puolella jo konserttiin saapuessaan. Sama pätee myös auditionsiin, sillä valitsijaraati haluaa nähdä hakijan esityksen ja on siksi kutsunut hakijan näyttämään taitojaan.

Paitsi realistisen, myös myönteisen ajattelutavan vaaliminen voi auttaa merkittävästi esiintymisjännitykseen ja parantaa suoritusta. Jokainen esiintyjä epäonnistuu joskus, ja varmasti myös raadissa olevat taiteilijat ja esiintyjät ovat uransa aikana epäonnistuneet montakin kertaa. Ohjaaja ja muu raati haluavat kuitenkin hakijalle kaikkea parasta ja toivovat vilpittömästi hakijan onnistuvan. Vaikka oma suoritus ei sujuisikaan omien suunnitelmien mukaan, paikka produktiossa ei silti ole pois suljettu. Raatia ei usein kiinnosta täydellinen esitys, vaan se, miten hakija selviytyy ja palautuu virheistä.

On tärkeää keskittyä vain omaan suoritukseen ja pyrkiä sulkemaan häiritsevät tekijät pois siirtymällä esimerkiksi toiseen tilaan odottamaan omaa vuoroa. Vaikka kanssahakijat vaikuttaisivatkin rennoilta ja itsevarmoilta, heitä todennäköisesti jännittää yhtä paljon. Kuitenkaan, oli hakijan tapa keskittyä mikä tahansa, toisia hakijoita ei tule häiritä ja tilaa pitää antaa myös muille. (Sobaca Limited, 2009, 4–6)

5.2.1 Kokemuksia jännittämisestä

Kokenut auditionsissa kävijä näyttelijä-laulaja Annamaria Karhulahti mainitsee, ettei esiintymisjännitystä toisinaan voi hallita lainkaan ja että se on aina olemassa. Kokemuksen myötä jännitys toki vähenee ja sen kanssa oppii tulemaan toimeen, ja useiden auditionsien jälkeen ohjaajatkin alkavat tulla jo tutuiksi. Pitkä ja huolellinen valmistautuminen antaa rauhaa ja varmuutta omaan suoritukseen, kun taas vähäinen valmistautuminen heijastuu välittömästi suurempana jännityksenä. Tärkeintä on vain luottaa omaan tekemiseen, omiin taitoihin ja persoonaan. (Karhulahti 2016)

Myös Saara Jokiaho sanoo tarkan valmistautumisen helpottavan jännitystä. Audition-tilaisuudessa Jokiaho lämmittelee huolellisesti kroppansa ja äänensä sekä rauhoittelee itseään kehoaan rentouttamalla. Jokiaholla on tapana myös muistuttaa itselleen, kuinka hakija ja raati ovat yhteisen tehtävän äärellä: he kaikki ovat yhdessä selvittämässä, olisiko juuri hän raadin etsimä esiintyjä. Raati on hakijan puolella ja tarkoituksena on, että ”he löytävät timanttisen kombon tulevaan juttuunsa”. (Jokiaho 2016)

”Jos olen valmistautunut huonosti, jännittää enemmän. Jos kappale on liian vaikea, jännittää. Jos olen huonossa kunnossa enkä hallitse soitintani esim kurkunpääntulehduksen takia, jännittää. Muutoin voin itse vaikuttaa suuresti siihen minkälaisella varmuudella tilanteen kohtaan.” (Jokiaho 2016)

Sanna Parviainen kertoo pyrkivänsä ”harjoittelemaan kappaleet niin varmoiksi, ettei niitä tarvitse enää paikan päällä oikeastaan edes ajatella. Koen, että siinä vaiheessa on turha enää harjoitella.” Parviaista auttaa myös audition-tilanteeseen liittymättömien kuulumisten vaihto tuttujen ihmisten kanssa. Jännityksen kääntäminen huumoriksi auttaa, kuten myös se, että pyrkii olemaan ajattelematta tilannetta, jossa juuri on. (Parviainen 2016)

Tekemämme haastattelut vahvistavatkin sen, kuinka jännityksen ja rentouden tasapaino koostuu useista asioista. Yhtä oikeaa ratkaisua

jännityksen hallitsemiseksi ei ole siksi, että ihmiset jännittävät eri tavoilla ja eri tilanteissa. Jokaisen tulisikin etsiä itselleen toimiva tapa kontrolloida omaa jännitystään, mutta usein ainoastaan esiintyminen ja auditionsissa käyminen kehittää jännityksensietokykyä. Kokemuksen tuomaa varmuutta ei siis voi koskaan korostaa liikaa.

5.3 Musiikki ja laulu

Musikaaliproduktiosta riippuen tärkeämmässä osassa ovat joko laulu- tai tanssitehtävät. Pakollisten ja vapaaehtoisten laulukappaleiden lisäksi kannattaa varautua esimerkiksi ensemble-tehtävään – joskin omien kokemustemme pohjalta tämä on Suomessa harvinaisempaa. Mikäli auditionsissa on ensemble-tehtävä, pidä huolta, että kuulet säestyksen ja muut laulajat, jolloin oman stemman virittäminen on helpompaa. Auditionsissa mihinkään tehtävään ei pidä suhtautua välinpitämättömästi, joten myös ensemble-tehtävää pitää harjoitella ennakoon mahdollisimman paljon, jotta oma stemma olisi varmasti hallussa.

Vahvaselkä kertoo, että erityisesti paljon duettoja sisältäviin teoksiin castingiä mietittäessä varmasti testataan äänten yhteensopivuutta jo auditionsissa (Vahvaselkä 2016). Tällöin pätevät tietysti samat ohjeet kuin ensemble-tehtävissä, eli ahkera harjoittelu on tehokkain tapa parantaa mahdollisuuksiaan menestyä. Ensemble-tehtäviin verrattuna duettoa on myös helppoa päästä kokeilemaan jonkun kanssa etukäteen, mikä tietenkin tarkoittaa, että fiksu hakija tekee juuri niin.

Auditionsissa käydessämme olemme usein olleet tilanteessa, jossa kapellimestari tai esimerkiksi produktion palkattu laulunohjaaja haluaa testata hakijan äänialaa yksinkertaisilla lauluharjoitteilla. Toisinaan äänialan testauksessa käytettävät harjoitukset saattavat tuntua tyhmiltä ja pelottaviltakin, mutta kuten muissakin tehtävissä, liiallinen itsekritiikki ja pelko epäonnistumisesta kannattaa sulkea mielestä pois. Oman äänialan puskeminen ääri rajoille tuntuu jokaisesta epämukavalta, mutta se auttaa raatia hahmottamaan, mihin ensamblen stemmaan tai jopa rooliin hakija

voisi sopia. Joskus myös laulutekniikan puutteita tai puhtautta voidaan arvioida äärirajoille venymisen avulla.

Laulutehtävissä on tyypillistä, että raati keskeyttää hakijan kesken kappaleen, vaikka varsinaista tahti- tai aikarajoitusta ei olisikaan etukäteen annettu. Keskeyttäminen voi saada hakijan tuntemaan suorituksensa epäonnistuneeksi, mutta on hyvä pitää mielessä, ettei keskeyttäminen kerro hakijan suorituksesta oikeastaan mitään. Kaikessa yksinkertaisuudessaan siitä voi tulkita vain sen, että raati on jo alkusuorituksen aikana tullut vakuuttuneeksi hakijan taidoista ja mahdollisuuksista, tai sitten sen, ettei juuri tämä hakija ole juuri sitä, mitä käsillä olevaan produktion haetaan. On myös täysin mahdollista, että raati haluaa kuulla hakijan esittävän jotain muuta, ja sen vuoksi audition-kansion rakentaminen ja mukana pitäminen kannattaa. (Sobaca Limited 2009, 10–11)

Mikäli hakija epäonnistuu, esimerkiksi unohtaa sanat, on täysin hyväksyttävää keskeyttää kappale ja pyytää lupa aloittaa uudelleen. Tärkeintä hakijalle on koota itsensä, rauhoittua ja keskittyä korjaamaan virheet. Sanojen unohtaminenkaan ei haittaa, jos pystyy ottamaan säestyksestä taas kiinni ja jatkamaan.

Kuten oikeissa esityksissäkin, auditionissa voi tapahtua mitä tahansa, etenkin jos laulu on säestetty. Riippuen säestäjän kokemuksesta, säestäjä voi nähdä hakijan antaman nuotit ensimmäistä kertaa elämässään. Hakijan kannattaakin antaa säestäjälle selkeä tempo ja käydä pikaisesti läpi kappaleen rakenne, etenkin jos hakija on itse muokannut kappaleen rakennetta. Raadin aika on kuitenkin rajallinen ja audition-päivän aikataulu tiukka, joten säestäjän neuvomiseen ei voi käyttää liikaa aikaa. On mahdollista, että hakijaa pyydetään laulamaan ilman säestystä, joten hakijan on syytä varautua myös siihen. (Ruusumaa 2015, 30)

Laulutehtävissä on hyvä henkisesti varautua myös äänenkäyttöön tai ilmaisullisiin lisätehtäviin. Raati voi haluta yhtäkkiä kuulla hakijan tulkitsevan kappaletta toisella tavalla, jonkinlaisena hahmona tai vaikka

erityisellä äänenkäyttötavalla. Yleensä näillä yllätystehtävillä raati syventää näkemystään hakijan taitotasosta sekä heittäytymiskyvystä.

Kerran minua pyydettiin tulkitsemaan valitsemani kappale kuten Tom Waits. Jännityksessä minulla löi täysin tyhjää, että kukahan tämä herra mahtoikaan olla. Pidin pokkani ja esitin tulkinnan, jota ohjaaja kehui kovasti. Jälkikäteen piti tarkistaa, olinko yhtään oikeilla jäljillä. Tuurilla taisi mennä nappiin. Erehtymiselläkään ei olisi ollut merkitystä. Heittäytyminenhän siinä tärkeintä on. Sen olen oikeastaan oppinut vasta sitä kautta, kun olen itse istunut raadissa. Ei ne virheet vaan se miten tyylillä ne tekee. (Parviainen 2016)

5.3.1 Instrumenttien hallinta

Tietyissä erityistapauksissa hakijaa voidaan pyytää esittämään muutakin musiikillista osaamista, jos siitä olisi produktiossa hyötyä. Tällaista tilannetta varten kannattaa tietysti olla harjoiteltuna jotain järkevää näyttöä myös mahdollisten sivuinstrumenttien hallinnasta. Esimerkkinä tästä on Lahden kulttuurikeskuksen jokavuotiset kesäteatterin auditionit, joissa laaja monipuolisuus musiikissa ja instrumenttien hallinnassa on yksi suurimmista ratkaisevista tekijöistä produktioiden musiikkipainotuksen vuoksi. Perinteeksi muodostuneessa tehtävässä hakijan on ennakkoon luotava noin viiden minuutin esitys, joka näyttäisi mahdollisimman laajasti hakijan osaamista niin musiikin kuin tanssin ja näyttelemisenkin saralla.

Kulttuurikeskuksen kesäteatterin ohjaaja Sanna Parviainen kertookin, että Lahden kulttuurikeskuksen kesätöissä lähtökohta on, että kaikki tulevat tekemään lavalla kaikkea painottuen kuitenkin omaan vahvuusalueeseensa. Lisäksi kulttuurikeskuksen kesäproduktiossa suuri osa musiikin sovittamisesta syntyy ryhmätyönä, jolloin eri instrumenttien hallinta korostuu. Esimerkkinä Parviainen kertoo, että mikäli muusikko vain soittaa omaa soitinta tehtävässä, häntä voidaan pyytää laulamaan pätkä jostain yksinkertaisesta kappaleesta. Jo lyhytkin pätkä voi riittää osoittamaan hakijan laulutaidon, joka on Lahden kulttuurikeskuksen produktion välttämätöntä. Tätä laajaa monipuolisuutta painotetaan myös

jo auditionista ilmoitettaessa, sillä hieman yli 15 hengen ensemble sisältää niin tanssijat, laulajat, näyttelijät kuin muusikotkin.

Tällaisissa musiikki- ja bändipainotteisissa produktioissa instrumenttivalinta voi olla ratkaiseva tekijä valinnalle. Parviainen antaa haastattelussa esimerkin siitä, kun kaksi hakijaa on tämän tyyppisessä auditionissa vertailussa: mikäli ensimmäinen hakija laulaa ja ilmaisee kohtuullisesti, mutta soittaa kiitettävästi produktion tarvittavaa instrumenttia, hän saa paikan todennäköisemmin kuin pelkästään hyvin laulava ja ilmaiseva näyttelijä, joka ei soita tarvittavaa soitinta. Tällainen painotus on sikäli kuitenkin poikkeuksellinen, että lopullinen tuleva ensemblen rakenne eri soittimien hahmottuu vasta auditionin edetessä, kun raati alkaa huomata, minkä tasoisia ja minkä instrumenttien soittajia on mukana auditionsissa. (Parviainen 2016)

5.4 Tanssilliset ja liikunnalliset tehtävät

Tanssitehtäviä miettiessä hakijan on hyvä selvittää etukäteen samoja seikkoja kuin muillakin osa-alueilla: mikä produktio on kyseessä, mitä tyyliä raati mahdollisesti haluaa nähdä, mitä minun hakemaltani rooliltani luultavasti toivotaan? Esimerkiksi rock-musikaaliin voidaan odottaa puhtaan tanssitekniikan sijaan enemmän jopa pelkkää rouheaa ja rumaakin rock-asennetta, kun taas Laulaviin sadepisaroihin oletettavasti tarvitaan steppitaitoja ja Catsiin saatetaan toivoa vaikkapa kissamaista jazz-tekniikkaa. Mitä tahansa tanssiosuudessa vastaan tuleekin, tärkeintä lienee yksinkertaisesti muistaa koreografi ja ohjaaja Markku Nenosen Annamaria Karhulahdelle antama neuvo: ”Vedä täysillä se mitä osaat, vaikka se ois vaan yks kasi, ihan sama miten muut menee, kunhan vedät täysillä sen mitä osaat.” (Karhulahti 2016)

Jos vastaan tuleva tehtävä on täysin uusi, varsinkin kokemattomampaan hakijaan saattaa iskeä hienoinen tai suurempikin paniikki. Tällöin tärkeää on muistaa hengittää ja keskittyä tulevaan. Se, minkä jo teit, on nyt historiaa, etkä voi sitä enää muuttaa – eteenpäin. Monesti raati saattaa

myös olla kiinnostunut siitä, miten sinä omalla persoonallasi reagoit niin sanotun virheen sattuessa. Sillä on suuri ero, näytätkö epäonnistuneesi vai muokkaatko vain omanlaisesi tulkinnan annetusta liikemateriaalista.

Seuraavaksi esittelemme muutamia mahdollisia osioita ja tehtäviä tanssija-auditioneista ja musikaali-auditionien tanssiosuuksilta.

5.4.1 Lattianpoikki- eli diagonaalitehtävät

Useimmiten hakijoiden tanssittaminen aloitetaan ”menemällä digikseen”, eli numerojärjestyksessä jonossa liikkuen annetuilla tavoilla salin kulmasta vastakkaiseen kulmaan. Yleensä hakijan kannalta mukavinta on, jos lattian poikki tehtävät harjoitteet vaikeutuvat asteittain, mutta kannattaa lämmittelyssään varautua siihenkin, että jo ensimmäinen kierros voi joskus olla tuplapiruetteja ja jalanheittoja täynnä. Joskus samaa tehtävää saatetaan kiertää parikin kierrosta, jotta raati ehtii nähdä ja tehdä muistiinpanot kaikista, mutta toisinaan kutakin tehtävää ehditään tehdä ajanpuutteen takia vain kerran.

MUTE:n audition-koulutuksessa syksyllä 2013 koreografi Reija Wäre kävi läpi yleisimpiä käyttämiään diagonaalitehtäviä ja selitti yleisellä tasolla, millaisia asioita harjaantunut raatilaisen silmä voi kustakin tehtävästä havainnoida. Hänen – ja omien kokemustemme mukaan monen muunkin koreografian – auditioneissa aloitetaan aina yksinkertaisesti rytmissä kävelyllä. Siitä jo näkee muun muassa hakijan ryhdin, kasvoilta innostuksen tai jännityksen, rytmitajun ja sen, osaako hakija yksinkertaisesti ihan vain kävellä. Myös tanssijan on osattava kävellä normaalisti sen kummempia yrittämättä ja esittämättä. Suoraan kävelyn jälkeen siihen lisätään vaikkapa neljän iskun välein toistuvat pivot-käännökset tai joka askelella tehtävät puolen kierroksen käännökset. Näillä tehtävillä koreografi voi kartoittaa hakijoiden taitoa hahmottaa tilaa, ”ottaa spottia” vastakkaisista suunnista sekä liikkeen puhtautta, eli riittääkö keskivartalon hallinta rentoon ja selkeään suunnanmuutokseen vai tuleeko liikkeeseen mukaan ylimääräisiä kehonosia. Joskus lattian poikki

saatetaan tehdä myös mitä yksinkertaisimpia tanssiteknisiä sarjoja, kuten peruspiruetteja tai jalanheittoja, mutta omien kokemustemme mukaan ne jäävät usein väliin tiukkojen aikataulujen vuoksi. (Wäre 2013)

Seuraavaksi todennäköisesti hakijoista haetaan erilaisia liikelaatuja musikaalin tarpeiden mukaan. Mahdollisia testauksen kohteita ovat hakijoiden kyky napata ja suoriutua nopeista pikkutarkkoja liikkeitä ja rytmejä sisältävistä tai hitaammista laajoja liikeratoja ja raajojen hallintaa vaativista sarjoista (Wäre 2013). Tarvittaessa haasteeksi voidaan heittää myös vaikkapa lyyristä sitkeyttä ja elastisuutta tai nykytanssillista lattialla möyrimistä sisältäviä sarjoja. Kaikissa yllä mainituissa tehtävissä on toki mukana aina jokin elementti, jota raati erityisesti seuraa. Joskus se voi olla puhdas tanssiteknikka, toisinaan esiintymiskyky ja joskus esimerkiksi kyky tulkita ja käyttää musiikkia.

5.4.2 Koreografiaosio

Useimmiten vasta diagonaalitehtävien jälkeen siirrytään koreografiaan, mutta varsinkin karjamarkkina-auditioneissa joudutaan ajan säästämiseksi tyytymään pelkkään koreografiaan ensimmäisellä kierroksella.

Koreografian pätkä voi olla kokemuksemme mukaan parhaimmillaan tai pahimmillaan vain kolme ja puoli kasia, jolloin kaikki opetettu materiaali pitäisi oppia todella huolella. Toinen ääripää on se, että liikesarja voi olla niin pitkä, ettei sitä välttämättä ehdi sisäistää kunnolla lyhyessä opetteluun annetussa ajassa. Kummassakin tapauksessa on muistettava pitää pää kylmänä ja ajatella, että kyllä kaikesta selvittää. Onpa tietävästi käynyt niinkin, että hakija on koreografiaa tehdessä unohtanut, mitä piti tehdä, seissyt maailman omistajan elkein paikoillaan ja sillä asenteella ansainnut itselleen roolin produktiosta.

Tällaisia yllättäviä ja persoonallisia selviytymiskeinoja nähdäkseen Wäre on kertonut laittavansa tahallaan ainakin osaan teettämistään tehtävistä niin vaikeita osia, ettei kukaan niistä täysin tyylipuhtaasti selviä (Wäre 2013). Silloin hän varmasti pääsee sen kuoren alle, joka tanssijoilla usein

kytkeytyy päälle varsinkin koe-esiintymistilanteessa. Epäonnistuessaan ihminen on paljaimmillaan. Silloin näkyy niin hyviä kuin huonojakin puolia. Tämä mielessä pitäen hakijan kannattaakin jo ennen auditionia ja ylipäätään elämässä harjoitella epäonnistumista ja järkevää virheisiin suhtautumista. Saara Jokiaho toteaa kokemuksen syvällä rintaäänellä haastattelussaan, että mokia voi analysoida ja niistä voi ottaa oppia, jos tanssisarja toistetaan auditionissa – muutoin virheisiin on turha jäädä piehtaroimaan (Jokiaho 2016).

Jos ja kun moni hakija kuitenkin mieluusti varmasti myös onnistuu koreografiaa tehdessään, on syytä miettiä jo sarjaa opetellessa, kuinka sen saa sisäistettyä mahdollisimman nopeasti omaan mieleen ja kehoon. Jos hakija ajattelee, että jättäytyy takariviin katsoakseen mallia toisilta, voi siinä vaiheessa iskeä häntä käteen, kun koreografi vaihtaakin takariviläiset etummaisiksi. Samoin voi käydä, jos koko opetteluun varatun ajan tuijottelee tanssimistaan onnellisesti peilin kautta, mutta videolle otetaankin viimeinen veto ilman peiliä. Opettele siis koreografia aina oman mielen kautta. Jos siinä on jokin osa, jota ei kerta kaikkiaan vielä sinä päivänä osaa, kannattaa siihen kohtaan miettiä jokin järkevä oma tulkinta, josta näkyy asenne. Sitten auditionin jälkeen on viisasta opetella sitä juttua, joka ei kyseisellä kerralla vielä sujunut. Esimerkiksi Reija Wäre teettää aina auditionsissa tynnyrihypyn. Jos sitä ei osaa ensimmäisellä kerralla hänen pitämässään auditionissa, eikä sitä opettele seuraaviinkaan auditionsiin mennessä, voi siitä ehkä vetää jotain johtopäätöksiä hakijan halusta tai motivaatiosta oppia uutta.

Koreografiaosioon liittyy monesti myös hakijoiden kuvaaminen pienissä ryhmissä. Tarkoitus ei ole – toisin kuin moni hakija jännityksensä vallassa kuvittelee – julkaista Youtubessa häpeällistä kokoelmaa pieleen menneistä tanssikuvioista, vaan ottaa raadin muistin tueksi videolle klipit, joista näkee jokaisen hakijan yksitellen liikkumassa. Videoltakaan ohjaaja ja koreografi eivät siis etsi virheitä, vaan niitä persoonia ja kehoja, jotka sopisivat käsillä olevan teoksen työryhmään tai rooleihin.

5.4.3 Improvisaatiokierros

Tämä lienee monille kaikkein epämiellyttävin tehtävämuoto, vaikka juuri tässä ei todellisuudessa tarvitse osata tai suorittaa mitään. Improvisoinnilla voidaan haluta nähdä esimerkiksi hakijan taitoja tulkita musiikkia, tai sitten se on niin kutsuttu show-me-what-you-got –kierros. Jälkimmäisessä tapauksessa raati todennäköisesti kertoo tarkemmin, minkälaista liikekieltä he haluavat nähdä, tai sitten se on itse yritettävä arvata musiikin tyylistä. Yleensä aikaa ei kuitenkaan ole kahta tai neljää kasia enempää, jolloin helposti tulee sählättyä. Tärkeää olisi kuitenkin muistaa säilyttää sisäinen rauha ja luottaa omaan osaamiseensa ja siihen, että omien senhetkisten taitojen on riitettävä. Hakijan kannattaa ehdottomasti ennemmin tehdä hyvin kaikki se, minkä osaa, kuin alkaa yrittää siinä hetkessä itselleen liian vaativia ja jopa vaarallisia temppuja.

Varsinkin improvisaatiokierrokseen, vaikka miksei tietysti muihinkin osioihin, liittyy monesti myös ongelma niin sanotun keskittymisilmeen kanssa. Kun jännittää ja haluaa onnistua koreografiassa teknisesti, saattaa helposti unohtaa esiintymisen eivätkä kasvot ole kehon mukana samassa musiikin tulkinnassa. Annettuun tehtävään keskittyessä ei välttämättä muista sitäkään, että monesti raatilaiset kiinnittävät huomiota myös hakijoiden työskentelytapoihin ja yleiseen olemiseen ennen varsinaista tanssisuoritusta. Audition-koulutuksissa ja joskus jopa itse auditionsissa muistutetaan siitä, miten tärkeää on ylipäättään nauttia siitä, että auditionissa pääsee tanssimaan ja esiintymään yhdessä toisten hakijoiden kanssa.

Yksi kaikkien hakijoiden ja raadinkin kannalta reilu ja kohtelias tapa koe-esiintymisissä on myös aina kannustaa toisia yhä parempiin suorituksiin. Yleisellä tasolla iloisen ja kannustavan ilmapiirin rakentaminen audition-tilaisuudessa voi parhaimmillaan auttaa myös hakijaa itseään, kun omaa esiintymistä ei tarvitsekaan pelätä toisten ollessa hänen puolellaan.

5.5 Näyttelijäntyö

Toisinaan auditionsissa törmää myös näyttelijäntyöllisiin tehtäviin riippuen siitä, haetaanko produktion näyttelijöitä ensembleen, rooleihin vai jopa molempiin. Jussi Vahvaselkä arvelee, ettei pelkkää ensembleä haettaessa yleensä teetetä erillistä näyttelijäntyöllistä osuutta, vaan ”monologi tulee eteen vain isoihin rooleihin haettaessa” (Vahvaselkä 2016).

Mikäli hakijat kuitenkin laitetaan koenäyttelemään tai lukemaan tekstiä, Judith Weston kehottaa kirjassaan muita ohjaajia hankkimaan vastaanäyttelijäksi jonkun, joka ei ole valintaprosessissa mukana. Tämä antaa ohjaajalle mahdollisuuden keskittyä vain yhteen hakijaan kerrallaan. Usein tällaisissa koenäyttelemisissä testataan hakijan kykyä kuunnella vastaanäyttelijää ja vastaanottaa sekä antaa erilaisia impulsseja. Hakijan ei kannatakaan hämääntyä, jos koekohtauksen toisella esityskerralla vastaanäyttelijä tekee oman suorituksensa jollakin toisella tavalla kuin edellisellä kerralla. Näyttelijäntyön tehtävissä ohjaaja ei siis odota näkevänsä oikeaa tapaa esittää rooli, sillä sellaista ei ole olemassakaan, vaan pikemminkin hän on kiinnostunut näyttelijän monipuolisuudesta sekä kyvystä mukautua erilaisiin tilanteisiin kohtauksen aikana. Hakijan onkin hyvä esittää teksti aluksi sellaisena kuin hän on sen valmistellut ajattelematta sen enempää sitä, mitä ohjaaja mahdollisesti haluaisi nähdä. (Weston 2015, 275–278)

Erinäisten tehtävien avulla kokenut ohjaaja pystyy sivuuttamaan esimerkiksi henkilön ulkonäön ja näkemään sen sijaan, onko hakijalla tarvittavat valmiudet roolia varten: onko hänellä kyky saada yhteys roolihenkilön ytimeen – luonteeseen ja elämäkokemuksiin. Tehtävillä testataan myös pari- ja ryhmätyöskentelytaitoja äänenkäytön ja ilmaisutaidon lisäksi. Timo Sokura käyttää esimerkkinä tilannetta, jossa ”Kolmen Pennin Oopperaa varten kukin osallistuja esitti etukäteen annetun laulun näytelmästä, lisäksi improvisoitiin kohtausta näytelmästä. Näitä ennen oli pieni haastattelu ja lämmitys” (Sokura 2016). Improvisointitehtävistä ohjaaja voi huomata, pystyykö hakija vapautumaan

ja heittäytymään, joten hakijan on tässäkin tilanteessa järkevää unohtaa turha ajattelu ja suunnittelu jo alussa.

Vaikka varsinaisia näyttelijäntyöllisiä tehtäviä ei auditionissa olisikaan, täytyy kaikkien teatterin lavalla näyttelevien, laulavien ja tanssivien esiintyjien olla avoimia ”voimavaroilleen, tunteilleen, älylle ja ärsykeille; avoimia materiaalille, yllätyksille, roolihenkilöiden ristiriitaisuuksille ja mutkikkoudelle, avoimia toisille näyttelijöille, tuoreille oivalluksille, totuudellisille ohjaustratkaisuille” (Weston 2016, 275–276). Tämä avoimuus tekee teatterialan esiintyjästä ammattimaisen ja tämänkaltaisten esiintyjien kanssa ohjaajat haluavat työskennellä. Taito olla avoin kasvaa kokemuksen ja iän myötä, mutta hakijan on aina hyvä harjoitella sitä esimerkiksi etsien yhtäläisyyksiä ja samankaltaisuuksia roolihenkilön sekä oman elämänsä välillä: vaikka hakija ei olisikaan kokenut ikinä oman lapsen kuolemaa, on samankaltainen tunne etsittävä jostain muusta omassa elämässä tapahtuneesta järkyttävästä tapahtumasta.

”Näyttelijän ei ole tarvinnut kokea samaa kuin roolihenkilön, mutta hänen on löydettävä yhteys omaan elämäkokemukseensa, älyynsä, herkkyyteensä, ulottuvuuteensa, antaumukseensa ja taitoonsa”. (Weston 2016, 274)

Lähestulkoon aina kaikista tehtävistä kerrotaan etukäteen, mutta toisinaan yllätystehtävillä halutaan testata esimerkiksi hakijan nopeutta ja kykyä omaksua annettu tehtävä. Kaikenlaisiin ja -tasoihin tehtäviin kannattaa kuitenkin varautua henkisesti. Eräessä auditionissa yllätyksenä hakijoille annettiin tehtäväksi improvisoiden rakentaa kohtaus annettujen sanojen perusteella, omia vahvuuksia käyttäen. Minkä tahansa tehtävän, ennakkoon annetun tai yllätystehtävän, sattuessa kohdalle Annamaria Karhulahti kehottaakin hakijaa unohtamaan oma kriittisyytensä ja heittäytymään rohkeasti ja estoitta tehtävän vietäväksi (Karhulahti 2016).

6 AUDITIONIN JÄLKEEN

Yleensä samana iltana, kun joukon viimeiselle hakijalle on annettu lupa lähteä, alkaa raadin haastava keskustelu- ja pohdintatyö sopivimpien hakijoiden valitsemiseksi. Riippuen hakijamäärästä, päätösten tekeminen voi kestää useitakin päiviä, eikä hakijalla ole muuta mahdollisuutta kuin odottaa kärsivällisesti ja yrittää olla ajattelematta auditionia ennen tulosten saapumista.

6.1 Mahdollinen callback

Callback auditionien jälkeen on kuin kilpailun finaali, jossa kaikki ovat yhtä hyviä ja tietyllä tapaa voittajia, mutta kultamitali päättyy tuuripelillä vain yhdelle kerrallaan, kun taas muut jäävät toivomaan parempaa onnea seuraavalla kerralla. Callbackiin valitut tai kutsutut ovat kaikki osoittaneet olevansa alan huippuja, ja todennäköisesti kuka tahansa heistä voisi saada työn. Kysymys on enää siitä, kuka olisi sopivin täytettävään rooliin tai mikä hakijoiden välinen kombinaatio toimisi parhaiten. Kapellimestari Jussi Vahvaselkä kertoo, että joskus ihmisiä voidaan kutsua callbackiin montakin kertaa, sillä on hyödyllistä kuulla parhaita hakijoita peräkkäin, jolloin hakijoiden äänenlaadun ja rytminkäsittelyn erot kirkastuvat (Vahvaselkä 2016). Heiskanen lisää, että myös yksittäisten hakijoiden sopiminen ryhmään tai kokonaisen ryhmän muodostaminen on helpompi nähdä kutsumalla muutamia hakijoita callbackiin silloin, kun ensimmäisessä audition-vaiheessa on ollut runsaasti hakijoita (Heiskanen 2016).

Usein callback on myös se vaihe, jossa haettavan roolin mukaan annetaan mahdollisia monologi- tai dialogitehtäviä tai haastatellaan hakijaa henkilökohtaisesti. Tällöin mitä todennäköisimmin hakija alkaa stressata ja jännittää. Ihmiselle on luontaista, että samaan aikaan, kun alkaa toivoa kovasti saavuttavansa jotain, alkaakin pelätä, ettei saakaan haluamaansa. Tämän takia hermojen hallinta ja oman itsensä tuntemus korostuu vielä entisestään callback-vaiheessa. Luultavasti ainoa kaikkiin

callbackiin kutsuttuihin pätevä stressinhallintavinkki on se, että pitää luottaa siihen, että siinä vaiheessa kyse on todellakin enää sopivimmista henkilöistä kyseiseen produktion.

Muuten callbackiin valmistautuminen ei juurikaan eroa auditionin ensimmäisestä vaiheesta. Valmistaudu, rentoudu, luota itseesi.

6.2 Reagoiminen omaan suoritukseen ja palautteeseen

Auditioniin hakeminen ja osallistuminen sekä prosessin lopputulos on lukemattomien tekijöiden muodostama kokonaisuus. Lopullisiin roolitusvalintoihin vaikuttavat monet asiat, joten vaikka hakija ei saisikaan paikkaa produktiosta, ei se tarkoita automaattisesti sitä, että hakija olisi huono tai epäonnistunut jossain asiassa. Kyse saattaa olla lähes mistä tahansa taivaan ja maan välillä.

Esimerkiksi erään auditionin jälkeen yksi raadin jäsenistä kertoi hakijoille yhteisesti, että kaikki viimeisessä vaiheessa olleet hakijat olisivat olleet ammattitaidon puolesta päteviä produktion, mutta lopullinen casting oli riippuvainen esiintyjäryhmän kokonaisuudesta. Myös Weston selventää kirjassaan, että näyttelijänvalintoihin sisältyy neljä tarkasteltavaa asiaa: näyttelijän kyvyt, sopiiko näyttelijä rooliin ja kyseiseen produktion, pystyvätkö ohjaaja ja näyttelijä työskentelemään yhdessä sekä ryhmän kokonaisuus (Weston 2015, 274–276). Musiikkiteatterin saralla valintoihin vaikuttavat lisäksi myös hakijan henkilökohtainen laulu- ja tanssitalo sekä muut erityistaidot.

Jotta hakija voisi kehittyä, hänen on tärkeää tarkastella omaa hakuprosessiaan neutraalisti kokonaisuutena: mitä hän olisi voinut tehdä toisin, olisiko jossain ollut parannettavaa. Ylianalysoiminen on kuitenkin turhaa, etenkin ennen lopullisen päätöksen saapumista, sillä toisinaan hakija voi tuntea epäonnistuneensa ja siitä huolimatta saada paikan produktiossa.

Annamaria Karhulahti kertoo kokemuksistaan, ettei yksikään koe-esiintyminen tai tilaisuus ole samanlainen: ”Aina pitää mennä tilanteen mukaan.” Yhdessä auditionissa tehtyä hyvääkään suoritusta ei siis kannata toistaa täysin samanlaisena, sillä koskaan ei ole varmuutta, että se toisi seuraavassa auditionissa toisen lopputuloksen. Karhulahti muistuttaa myös, kuinka elämäntilanteet ja ajankohtaiset tunteet vaikuttavat vahvasti hakijan omaan audition-suoritukseen. Tärkeintä olisikin, että hakija on aina oma itsensä, niin hyvinä kuin huonoinakin hetkinä, ja luottaa siihen. (Karhulahti 2016)

6.3 Kieltävä vastaus

Tekemämme haastattelut vahvistavat sen, että mahdollinen kieltävä vastaus on vain hyväksyttävä. Karhulahti nostaa esiin myös, kuinka audition voi tuoda hakijalle muita töitä myöhemmin, vaikka juuri tähän produktion hakija ei tulisikaan valituksi. Riippuen hakijamäärästä onnistunut audition-suoritus jää raadille mieleen, joten koe-esiintymisissä käyminen on jo itsessään verkostoitumista.

Siinä, että hylkäävä vastaus aiheuttaa surua ja ahdistustakin, ei kuitenkaan ole mitään väärää, ja se on luonnollinen reaktio, etenkin jos muita töitä ei ole lähiaikoina tiedossa. Freelance-taiteilijan uran kannalta onkin kaikista oleellisinta se, miten ja kuinka nopeasti näistä tilanteista pääsee yli. Asioilla on kuitenkin tapana järjestyä, ja jokaisen auditionin kohdalla hakijan pitäisi yhtäläisesti uskoa omiin mahdollisuuksiinsa aiemmista pettymyksistä huolimatta.

Karhulahti muistuttaa, että oman kokemuksen lisääminen, toistojen ja harjoitusten määrä, on ainoa keino rakentaa suojaa jännitystä ja pettymyksiä vastaan. Kokeneena auditionsissa kävijänä Karhulahdella ei ole enää tapana jäädä murehtimaan pitkäksi aikaa auditions tuloksia, sillä hän tiedostaa, että seuraava audition voi jo tuoda ihan erilaisen tuloksen. (Karhulahti 2016)

6.4 Myönteinen vastaus ja mitä sen jälkeen

Kun se kerta koittaa, että audition-vastaus on myönteinen, on syytä juhlaan! Ihan ensimmäiseksi hakija on täysin oikeutettu taputtamaan itseään olalle ja iloitsemaan: kaikki auditionien eteen nähty vaiva ja joskus lukuisatkin kieltävät vastaukset eivät ole menneet hukkaan.

Silloin kannattaa myös toviksi pysähtyä miettimään, mitkä seikat kyseisessä hakuprosessissa ehkä olivat niitä tekijöitä, jotka mahdollistivat työllistymisen. Millainen hakemus oli, millainen oli audition-päivän aamun ja edellisen päivän mieliala, miltä tuntui itse koe-esiintymisen aikana? Entä liittyikö johonkin vaiheeseen haastattelua, olinko rento, oliko raadissa ehkä jo ennestään tuttuja jäseniä, jolloin tuttuuden tunne auttoi olemaan jännittämättä?

Parhaimmillaan onnistuneessa auditionissa pääsee kosketuksiin oman sisäisen karismansa kanssa. Saara Jokiahokin uskoo rentouden ja luonnollisen esiintymisen tuomiin etuihin:

”Minä näen karisman läsnäolona, rentoutena ja fokuksena. Kun esiintyjä ei yritä olla jotain mitä ei ole, vaan luottaa siihen että riittää ja on kiinnostava, uskon että hän todennäköisesti on kiinnostava. Jos taas esiintyjä esittää esittämistä (”tää nyt laulais tän kappaleen ja olis tosi itsevarma”) jää esitys todennäköisesti jotenkin muoviseksi ja etäiseksi.” (Jokiaho 2016)

6.5 Sopimusneuvotteluista

Tulevista työtehtävistä keskustellessa on hyvä pitää yhä mielessä, mihin työhön on alun perin hakenut. Joskus teatteri saattaa esimerkiksi ennakkotiedon mukaan hakea auditionissa tanssijoita, mutta sitten valituille henkilöille tarjotaankin avustajasopimusta. Monesti varsinkin maakuntateattereissa taloustilanne pakottaa teatterit hakemaan musikaali-ensembleen paikallisia harrastajia tai harjoittelijoita taidealojen oppilaitoksista. Tällöin jokaisen on tarkoin mietittävä omalta kohdaltaan, haluaako välttämättä suostua tekemään ammattilaisen työt pienemmällä

avustajapalkalla vai uskaltaako lähteä neuvottelemaan itselleen ammattilaisen minimipalkkaa esimerkiksi Temen tai Näyttelijäliiton tukemana. Monesti teatterilta tietysti voidaan viestittää, ettei muuhun ole varaa, ja tarjous tehdään ota tai jätä -tyyliin. Hyväksyessään alipalkatun sopimuksen on kuitenkin syytä tiedostaa, mihin palkkaan tehtävästä olisi ollut oikeutettu työehtosopimuksen tai ammattiliittojen linjausten mukaan, ja että siinä saattaa tahtomattaankin tulla polkeneeksi alan palkkoja. Ja ylipäätään, miten pystyy elättämään itsensä sillä työllä, johon hakeakseen näkee niin paljon vaivaa ja kokee koko tunteiden skaalan ahdistuksesta ja jännityksestä innostukseen ja onnistumisen kokemuksiin asti?

7 KERTAUS ELI HAKIJAN 10 KÄSKYÄ

Kaiken tekemämme tutkimustyön, haastatteluiden ja omien kokemustemme ja koulutusten pohjalta kokosimme tähän toivottavasti kelle tahansa musikaaleihin mielivälle hyödyllisen pikaoppaan auditionsissa menestymiseen. Nämä ohjeet on hyvä muistaa ja toteuttaa:

I: Pidä CV ja hakemus aina ajan tasalla ja viimeisteltyinä, lyhyinä ja ytimekkäinä. Muista tuoreet kuvat ja viimeisimmät produktiot.

Lisämateriaaleja on käytettävä harkiten ja kohtuudella.

”CV ratkaisee, ja sen pohjalla tehdään päätös auditionsiin kutsuttavista.” (Sokura 2016)

II: Ylläpidä, kehitä ja monipuolista ammattitaitoasi jatkuvasti. Harrasta, opiskele ja muista, että menestyneimmätkin esiintyjät ovat aloittaneet joskus alusta.

”Jos meinaa olla lavalla musikaalissa, pitää osata laulaa, tanssia ja näytellä.” –Bragge (Laine 2015, 25)

”Treenaa asioita etukäteen. Tanssijaksi et loihdi itseäsi yhdessä yössä.” (Heiskanen 2016)

III: Valmistaudu huolella. Tee kaikki mahdollinen etukäteen, ettet joudu audition-päivänä jännittämään huonon harjoittelun takia.

”Tee ne tehtävät mitä pyydetään. Jos pyydetään laulua, opettele se. Mielellään ulkoa. Tutki mihin produktion olet hakemassa! Mieti miltä roolit siinä näyttävät, mitä ajattelevat, minkä asian puolesta/vastaan puhuvat. Ei sun tarvitse siltä aukkareissa näyttää mutta olet tietoinen, että mitä haetaan.” (Heiskanen 2016)

IV: Ymmärrä, että taidot puhuvat puolestaan, eivät selittelyt.

” – koskaan ei kannata aloittaa aukkaria selittelemällä tyyliin en ehtinyt/kauhea flunssa tai jotain vastaavaa. Jos ei ole ehtinyt harjoitella niin aika usein se herättää kysymyksen että onko silloin oikeasti edes kiinnostunut jos ei aikaa ole löytynyt. Flunssat ja ääni-pois osaston kaikki kuulee joten ei tarvitse selitellä.” (Vahvaselkä 2016)

V: Muista, että jännitys on normaalia ja kuuluu asiaan, mutta älä panikoi.

"Ei sitä jännitystä oikein mitenkään hallita. Se on mitä se on. Alkuaikoina jännityksen ehkä antoi vaikuttaa suoritukseen, mutta kokemuksen karttuessa siihen on vaan täytynyt tottua. Yrittää vaan olla oma itsensä ja mahdollisimman rento." (Karhulahti 2016)

VI: Ole oma itsesi, suorita itsevarmasti ja ole ylpeä siitä mitä teet. Se parantaa mahdollisuuksiasi huomattavasti. Heittäydy rohkeasti tehtäviin.

"Auditioneissa ei mielestäni usein pääse näyttämään osaamista monipuolisesti. Tilanteet ovat nopeasti ohi ja vaikutus täytyy tehdä heti. Toisaalta pöydän toiselta puolelta tiedän, että yllättävän lyhyessä ajassa hakijasta piirtyy jonkinlainen kuva, jonka perusteella voi jo valinnan tehdä." (Parviainen 2016)

VII: Muista, ettei raati kiinnitä huomiota virheisiin, vaan siihen, miten hakija selviytyy virheistä. Tapahtui mitä tapahtui, pidä pää kylmänä.

"Lähes kaikissa aukkareissa, mistä oon työn saannu, oon mokannu (unohtanu laulun sanat, tai tumpeloinnu tanssia eteenpäin), mutta lähteny pois hymy huulilla, koska mulla oli hauskaa, ja raadilla oli hauskaa." (Karhulahti 2016)

VIII: Oli lopputulos mikä hyvänsä, hyväksy se ja muista, että auditionin lopputulokseen vaikuttavat monet asiat.

"Hyvin mennyt audition on kuin laittaisi rahaa pankkiin' - - Ymmärrän että en voi saada kaikkia rooleja, ja että en ole myöskään sopivin kaikkiin rooleihin tai kaikkiin miehityskomboihin. Yleensä viimeistään nähdessäni teoksen johon hain, ymmärrän miksi minua ei valittu (habitus, talousasiat esim kiinnitetty tekee eikä vierailijaa tarvittu, sopivampi vastapari jollekulle, tuttu ennalta eli turvallinen valinta jne)." (Jokiaho 2016)

IX: Anna kaikkesi joka ikinen kerta. Usko mahdolluuksiisi. Älä luovuta.

"Tuon koe-esiintymisen pari minuuttia voi vaikuttaa elämäsi seuraavaan pariin vuoteen! Siihen kannattaa paneutua ja heittäytyä!" (Heiskanen 2016)

X: Nauti. Ei tähän hommaan kaikkine hyvine ja huonoine hetkineen ole mitään järkeä lähteä, jos tästä ei nauti.

8 YHTEENVETO

Opinnäytetyömme aiheen tutkiminen on ollut äärimmäisen kiehtovaa, sillä aiheesta ei ole ollut tarjolla kovinkaan paljon kirjallisuutta erityisesti suomalaisesta näkökulmasta. Toivommekin, että tekemämme tutkimus sekä haastattelujen ja kirjallisen aineiston kautta keräämämme kokemukset valaisisivat erilaisia audition-käytäntöjä yleisellä tasolla ja vähentäisivät mystiikkaa koe-esiintymisten ympäriltä. Lisäksi on ollut hyvin mielenkiintoista koota yhteen eri lähteiden avulla alalla esiintyvää hiljaista tietoa. Monet tutkimuksessamme esiin nousseet asiat olivat meille koulutuksemme ja työkokemuksemme kautta entuudestaan tuttuja, mutta siitä huolimatta löysimme myös itsellemme uutta tietoa koe-esiintymisiin liittyvistä vaiheista ja yksityiskohdista.

Projektin tekemisen mielekkyyttä lisäsi se ajatus, että opinnäytetyöstämme voisi olla iloa ja apua muillekin nykyisten ja tulevien sukupolvien taiteilijoille, jotka aikovat hakea töihin musikaaleihin. Mielestämme on tärkeää, että kaikkea tietoa sekä kokemuksia audicioneista jaetaan avoimesti ja rehellisesti alalla työskentelevien ja harrastavien kesken.

Tutkimuksemme myötä meille on valjennut, että audition ja siihen valmistautuminen muodostavat kokonaisuuden, josta on hankalaa määritellä yhtä totuutta. Jokainen audition ja jokainen raati on aina erilainen, ja jokaiseen produktion haetaan aina juuri siihen sopivia esiintyjä. Tämän johdosta jokaisen hakijan jokainen koe-esiintymistilanne on ainutkertainen, eikä kukaan voi tietää, mitä seuraava audition tulee sisältämään. Niinpä mekään emme voi antaa kaikenkattavia ohjeita, jotka pätsisivät joka hakijaan tai minkä tahansa musikaalin hakutilaisuuteen.

Loppujen lopuksi koe-esiintymistilaisuudet eivät ole rakettitiedettä, vaan yksinkertaisesti laulua ja tanssia. Niissä menestyminen riippuu sekä omista taidoista että hyvästä onnesta sen suhteen, onko hakija juuri sitä, mitä raati etsii. Hakijan on hyvä tiedostaa omat harjoittelun tarpeensa vahvuuksiaan unohtamatta. Toivomme, että opinnäytetyömme avulla lukija pystyisi huomaamaan ja parantamaan näitä kehityskohtia itsessään.

LÄHTEET

- Eugene. 2014. A Guide To A Musical Theatre Actor's Audition Book [viitattu: 11.2.2016], saatavissa: <https://www.nyfa.edu/student-resources/guide-musical-theatre-actors-audition-book/>
- Heiskanen, O. 2016. Koreografi. Sähköpostihaastattelu 3.3.2016.
- Jokiaho, S. 2016. Näyttelijä. Sähköpostihaastattelu 11.3.2016.
- Jones, K. 2014. 10 Styles of Musical Theatre Songs for Your Audition Book [viitattu: 11.2.2016], saatavissa: <http://musicaltheatresources.com/2014/06/11/10-styles-of-musical-theatre-songs-for-your-audition-book/>
- Karhulahti, A. Näyttelijä. Sähköpostihaastattelu 7.3.2016.
- Laine, M. 2015. Teatterien koe-esiintymisistä. Ämyri 4/2015, 24-27.
- Luuppala, M. 15.10.2014. Audition-koulutusta koskevat luentomuistiinpanot. Lahden AMK. Musiikkiteatterilinja.
- Parviainen, S. Näyttelijä, ohjaaja. Sähköpostihaastattelu 13.3.2016.
- Prittinen, J. Koreografi. Sähköpostihaastattelu 14.3.2016.
- Ruusumaa, L. 2015. Koe-esiintymistilanteet: laulajan hakeutuminen musiikkiteatteriin ja oopperaan. Turun ammattikorkeakoulu, musiikin koulutusohjelma. Musiikkipedagogiikan opinnäytetyö.
- Sobaca Limited. 2010. Jump into Audition... It's a Yes!. Lontoo: Sobaca Limited
- Sokura, T. Teatterinjohtaja. Lappeenrannan kaupunginteatteri. Sähköpostihaastattelu 7.3.2016.
- Vahvaselkä, J. Kapellimestari. Sähköpostihaastattelu 6.3.2016.

Weston, J. 2015. Näyttelijän ohjaaminen. Alkuteos: Directing Actors: Creating Memorable Performances for Film & Television (1999). Suom. Päivi Hartzell. Helsinki: Nemo

Wäre, R. 30.10.2013. Audition-koulutusta koskevat luentomuistiinpanot. Lahden AMK. Musiikkiteatterilinja.

LIITE: SÄHKÖPOSTIHAASTATTELUJEN KYSYMYKSET

1. Mitä käytäntöjä teattereilla on auditionien ilmoittamisessa / mitä tapaa roolituksessa suositte itse? Missä viestintävälineissä audicioneista ilmoitetaan?
2. Minkälaisia rakenteita audicioneissa käytetään (esim. laulu+tanssi+monologi)? Miten auditionin rakenne on suhteessa tehtävään produktion ja haettavaan esiintyjiin?
3. Minkälainen hakemus ja CV on hyvä? Mitä asioita on oltava mainittuna? Mitä asioita hakemuksessa tulisi ehdottomasti välttää?
4. Kuinka paljon yleensä audicioneissa merkitsee CV:stä ilmenevä kokemus ja/tai esiintyjän tunnettu nimi?
5. Mitä ajattelette ylimääräisistä ääni-, kuva- ja videomateriaaleista (esim. hakijan showreel)?
6. Käytättekö ns. "callback"-vaihetta? Millä eri perusteilla ja missä tilanteissa hakijoita kutsutaan callbackiin?
7. Miten ja kuinka kauan harjoittelet ja valmistaudut tulevaan auditionsiin?
8. Millä tavoilla hallitset omaa esiintymisjännitystäsi audition-tilaisuudessa?
9. Minkälaisia erityyppisiä audicioneita olet kohdannut? Toistuuko jonkinlaisia tehtävätyyppejä useissa eri audicioneissa, esim. tietty valikoima tanssitehtäviä? Entä oletko joskus törmännyt tehtävään, johon et ollut osannut varautua? Millainen tehtävä oli, ja kuinka siitä lopulta selvisit?
10. Tehtäviä suorittaessa ja auditionin jälkeen, miten reagoit ja analysoit omaa suorittamistasi? Mikä on mielestäsi tärkeää epäonnistumisen sattuessa, esimerkiksi tanssisarjan tai laulun aikana?

11. Miten suhtaudut mahdollisesti tulevaan kieltävään vastaukseen, ja miten jatkat siitä eteenpäin? Esim. Luotatko siihen, että samankaltainen esiintyminen tuottaa toiste erilaisen tuloksen, vai yritätkö muuttaa audition-valmistautumista ja -suoritusta seuraavaksi kerraksi?